

Riksdagens protokoll

2007/08:75

Fredagen den 7 mars

Kl. 09.00 – 12.24

Protokoll
2007/08:75

---

1 § Återkallelse av motion

Förste vice talmannen meddelade att Peter Jeppsson och Tone Tingsgård (s) i skrivelse den 6 mars återkallat den av dem väckta motionen 2007/08:Ju20 med anledning av skr. 2007/08:64 Nationellt ansvar och internationellt engagemang – En nationell strategi för att möta hotet från terrorism.

Förste vice talmannen meddelade att talmannen avskrivit denna motion.

Skrivelsen lades till handlingarna.

2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2007/08:420

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:420 Småföretagens villkor i glesbygden av Jasenko Omanovic (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 25 mars 2008.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 25 februari 2008

Näringsdepartementet

Maud Olofsson (c)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Departementsråd

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:425 Nedläggning av bensinstationer på landsbygden

av Ann-Kristine Johansson (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 25 mars 2008.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 25 februari 2008

Näringsdepartementet

Maud Olofsson (c)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Departementsråd

Interpellation 2007/08:429

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:429 Underlag vid utnämning av ny generaldirektör till Affärsverket svenska kraftnät

av Eva-Lena Jansson (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 8 april 2008.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 27 februari 2008

Näringsdepartementet

Maud Olofsson (c)

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

3 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades

Proposition

2007/08:62 till arbetsmarknadsutskottet

*Svar på
interpellationer*

4 § Svar på interpellation 2007/08:380 om storbanker och fondsparande

Anf. 1 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Bo Bernhardsson har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att förbättra såväl informationen som konkurrensen och valmöjligheterna på området fondsparande i syfte att förbättra prestationerna på denna marknad och göra fondsparandet till en bättre affär – för spararna.

Den övervägande delen av den svenska befolkningen fondsparar i någon form. Det gör att fler bidrar med riskvilligt kapital och främjar konkurrensen mellan olika sparformer. Genom ett långsiktigt sparande skaffar sig många hushåll också en buffert för oförutsedda händelser. Det är därmed en viktig fråga för regeringen att det finns goda förutsättningar för fondspararna att ta till vara sina intressen och göra välgrundade val.

När det gäller den information som fondbolagen ska lämna till konsumenterna finns det regler om att fondbolagen är skyldiga att lämna sådan information som är relevant för att en fondsparare ska kunna fatta ett välgrundat beslut om sparande i fonden. Informationen ska vara så utformad att den kan förstås av en vanlig fondsparare. Marknadsföringen av fonder måste också följa marknadsföringslagens krav på att inte vara vilseledande.

I den utsträckning fondbolagen inte fullgör dessa skyldigheter måste det finnas både en effektiv kontroll av hur fondbolagen lämnar information och möjligheter för Finansinspektionen och Konsumentverket att ingripa när bolagen inte efterlever reglerna.

Regeringen har i en proposition som nyligen lämnats till riksdagen föreslagit att Finansinspektionen ska få ytterligare befogenheter för att förbättra tillsynen på fondområdet. I propositionen föreslås ett mer flexibelt sanktionssystem där Finansinspektionen bland annat ska kunna besluta om anmärkning och straffavgift på upp till 50 miljoner kronor för fondbolag som inte fullgör sina skyldigheter.

Jag vill dock understryka att det alltid är det enskilda fondbolaget som bär ansvaret för att informationen uppfyller såväl kundernas krav och förväntningar som de krav som ställs upp i regelverket. Här har branschen själv en viktig roll att fylla genom sina riktlinjer för hur informationen bör utformas.

När det gäller frågan om att ”förbättra prestationerna på marknaden” bör man ha klart för sig att det inte är någon naturlag att en genomsnittlig fond ska överträffa marknads genomsnittliga avkastning, det vill säga index, särskilt om man beaktar fondens förvaltningsavgifter över tiden. Eftersom marknads genomsnittliga avkastning också är tillgänglig genom så kallade indexfonder, som kostar mindre att förvalta, ställs fondspararna inför svåra avvägningar mellan förhoppningar om en god långsiktig avkastning genom aktiv förvaltning och fondsparandets kostnader. Avkastning och fondavgift är båda två viktiga faktorer för ett långsiktigt sparande.

Fondbolagens förvaltningsavgifter har under senare år i stort legat still. Samtidigt har förvaltningsvolymerna ökat, vilket borde ge utrymme för sänkta avgifter i många fonder. Fondbolagen verkar således inte utnyttja avgifterna som ett konkurrensmedel.

En viktig förklaring kan vara att fondspararna inte har tillräcklig styrka eller förmåga att sätta press på fondbolagen genom att i högre utsträckning efterfråga billiga fonder. Detta har också framkommit i de undersökningar som gjorts av såväl Finansinspektionen som Finansmarknadsrådet.

Jag anser att en viktig del i att få till stånd ökad konkurrens och på sikt lägre avgifter är att stärka konsumenternas ställning genom ökade kunskaper. Då skapas bättre förutsättningar för konsumenterna att ställa krav, jämföra olika erbjudanden och göra välgrundade val. Regeringen tog förra året de första stegen för att stärka konsumenternas ställning på det finansiella området. Finansinspektionen fick då i uppdrag att tillsammans med Konsumentverket genomföra långsiktiga informations- och utbildningsinsatser på området. Jag kommer att nära följa upp resultatet av dessa insatser under de kommande åren.

Anf. 2 BO BERNHARDSSON (s):

Herr talman! Jag ska börja med att tacka statsrådet för svaret.

Informationen ska enligt Mats Odell vara så utformad att den kan förstås av en vanlig fondsparare. Med ”vanlig fondsparare” får man då rimligen förstå en person som inte normalt sysslar med finansiella frågor eller bankvärlden utan som kanske är vårdbiträde eller metallarbetare. När Mats Odell och jag satt i finansutskottet representerande olika partier drev vi gemensamt fram ett beslut om att det är viktigt med, som vi uttryckte det, stora insatser från fondbolagen för att göra informationen mer tillgänglig och anpassad till spararnas behov.

Jag tror faktiskt att nästan allt på den vägen återstår att göra – inte allt, men nästan allt. Den slutsatsen bygger jag inte enbart på det som fick mig att framställa den här interpellationen, nämligen programmet *Uppdrag granskning*, som hade underrubriken ”Så blir du lurad av de svenska bankerna”. I programmet framkom att fonderna själva bland annat yxar till olika index för att kunna sälja sina produkter. Denna information – om den nu kan kallas information – är ofta direkt vilseledande.

Herr talman! Mats Odell säger, och detta är vi överens om, att man måste stärka konsumenternas kunskap. Han redovisar en del insatser som handlar om konsumentvägledning.

Jag skulle vilja ta upp en annan fundering: Är det möjligt att få allsidig och kundvänlig information om vilken bil man ska handla om man vänder sig till Volvo för att få den? Jag tror att det är tveksamt.

Är det möjligt för medborgarna att göra välgrundade val baserade på information från den som själv säljer och tjänar pengar på vissa bestämda fonder? Jag är tveksam.

Den som i dag kommer till banken för att diskutera sitt sparande – för det är nästan alltid dit man går för att få sådan information eller råd – möts av en person som å ena sidan enligt lagen om finansiell rådgivning ska sätta konsumentens intressen före bankens, ställa sin kunskap till konsumentens förfogande och uppträda lojalt mot konsumenten och å andra sidan har krav på sig att sälja bankens produkter. Jag kan tänka mig att detta inte är en särskilt gynnsam situation om man vill nå dithän att fondspararna, som Mats Odell själv uttrycker det, ska få tillräcklig styrka och förmåga att sätta press på fondbolagen genom att i högre utsträckning efterfråga billiga och bra fonder.

Herr talman! Jag tänker så här: Man borde nu kanske göra en rejäl utvärdering av den relativt nya lagen om finansiell rådgivning med just de här utgångspunkterna.

Kanske borde man överväga, även om det möjligtvis är lite djärvt tänkt, att separera rådgivningen och kostnaderna för rådgivningen från själva försäljningen av fonder. Inte för att jag vet riktigt hur det ska se ut, men det är någonting att börja tänka kring.

Jag skulle för min del också vilja se en ordentlig och systematisk utvärdering av hur bankerna och fondbolagen lever upp till de krav på lättillgänglig information, anpassad till spararnas behov, som riksdagen har fattat beslut om.

Vad tror Mats Odell?

Anf. 3 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Bo Bernhardsson drar sig till minnes den tid när vi satt i finansutskottet. Det gör jag också med glädje. Det var ett konstruktivt samarbete på många punkter.

Nästan allt återstår att göra, säger Bo Bernhardsson. Jag skulle ändå vilja peka på det som jag också nämnde i mitt svar, att riksdagen nu har en ny lag under behandling som ger Finansinspektionen betydligt starkare muskler.

Förut var det liksom så att man, om det var något fel, mer eller mindre skulle dra in tillståndet. Det var väldigt digitala åtgärder. Nu, när riksdagen bifaller den proposition som vi har lagt fram, finns det en betydligt större verktygslåda. Man får möjlighet att varna. Man får möjlighet att besluta om straffavgifter på upp till 50 miljoner kronor om regelverket inte följs.

Det som framkom i programmet *Uppdrag granskning* var alarmerande. Det var fullständigt oacceptabelt att fonder valde mellan olika befintliga index. Det var inte så som Bo Bernhardsson säger – det vill jag ändå tillägga – att de själva kunde yxa till olika index. Jag skulle nog vilja säga att det här programmet var väldigt skickligt upplagd konsumentinformation som faktiskt har fått branschen att själv ta tag i detta. Samtidigt får nu Finansinspektionen bättre muskler.

Jag har också ett möte på gång med Finansinspektionen och Konsumentverket för att diskutera gränsdragningsproblemen i tillsynsfrågor. Det är också en viktig sak för att det här ska kunna fungera riktigt tillfredsställande.

Jag är glad att Bo Bernhardsson också tycker att initiativet om finansiell folkbildning är något bra. Där tror jag att vi har väldigt goda möjligheter att hitta intressanta samverkansformer. Det handlar naturligtvis om branschen. Det finns många exempel på att inte minst försäkringsbolag har varit väldigt duktiga på att nå ut med information till skolor och så vidare i olika avseenden. Det gäller även banker. Men det blir Finansinspektionen och Konsumentverket som blir huvudmän för detta.

Sedan har det civila samhället, fackföreningsrörelsen och folkrörelser av olika slag redan visat intresse av att vara med i det här arbetet.

I Storbritannien har det här pågått ganska länge under den brittiska finansinspektionen FSA:s ledning. Man har kommit väldigt långt i att förbättra medborgarnas kunskaper om de frågor som betyder alltmer för oss alla. Det handlar om att vi kan hantera finansiella risker när vi tar lån, när det blir förändringar i livet, som när det kommer barn in i familjen och motsvarande. I Storbritannien har man hittat väldigt bra mötesplatser. På mödravårdscentraler och när man skriver in sig vid universitet

och liknande finns det material. Man leds också in i olika utbildningsinsatser.

Sedan kommer Bo Bernhardsson med förslag om en översyn av lagen om finansiell rådgivning. Jag kan bara säga att jag i dag inte har underlag för att ta ställning. Men jag tycker att det är ett intressant inspel som Bo Bernhardsson gör och som jag får utvärdera.

Anf. 4 BO BERNHARDSSON (s):

Herr talman! Vad man måste begrunda är att det är väldigt ojämlika villkor på det här området. I och för sig kan man säkert nå ganska långt med folkbildning, men det är olika utgångspunkter. Bland annat är det olika styrkeförhållanden mellan banken eller fonden å ena sidan och en, som Mats Odell själv kallar det, vanlig sparare å andra sidan. Det krävs nog också initiativ på andra områden – det är vi säkert överens om – än de folkbildande insatserna. Det är inte säkert att man har jätteintresse av att lägga ned väldigt mycket tid på det här till exempel.

Jag skulle vilja gå över lite mer till konkurrensfrågorna.

Mats Odell säger i sitt svar att det inte är någon naturlag att en fond ska vara bättre än genomsnittet. Nej, det låter sig sägas. Men kanske borde en dyr fond vara bättre än en billig fond, vad gäller avgifterna. Kanske borde man kunna visa på tydliga samband mellan höga avgifter, aktiv förvaltning och bättre avkastning. Kanske borde man – ja, det borde man faktiskt – kunna visa att stora fondvolymerna pressar ned kostnaderna och avgifterna.

Problemet är att det knappast går att på någon sorts vetenskaplig grund visa de här sambanden. Avgifterna är höga. De är omotiverat höga, vågar jag påstå. Och sambandet mellan höga avgifter och prestationer är svagt, för att inte säga omöjligt att spåra. Det är näst intill omöjligt att spåra vetenskapligt.

Mats Odell säger i sitt svar att fondbolagens avgifter under senare år i stort sett har legat stilla. Men är det så?

AMF Pension har låtit undersöka saken. Det visar sig att någonting som kallas de viktade medelavgifterna – då tar man hänsyn till hur stor varje fond är – har stigit från 1,25 procent 2005 till 1,34 procent 2007. Trots att volymerna ökar har avgifterna inte sjunkit. Det tycks alltså inte finnas några stordriftsfördelar. Det tycker jag är ganska märkligt.

För spararen är de här procenten viktiga. För spararen är tiondels procent viktiga. Man kan tänka sig en vanlig inkomsttagare med 25 000 kronor i månaden i inkomst som sparar i 40 år med en reallöneutveckling på 1 ½ procent och en avkastning på fonden på 3 procent om året. Då finns det, när det är dags för pension, 563 000 i fondvärde, om avgiften är 1 ½ procent. Om avgiften är 0,3 procent är fondvärdet 753 000 kronor. Det skiljer 190 000 kronor.

Det är viktiga frågor. Konkurrensen på området är jätte viktig.

De svenska storbankerna tjänar ohyggligt mycket pengar, i varje fall enligt min uppfattning. 2007 beräknas den samlade vinsten för de fyra stora bankerna i Sverige till 86 miljarder kronor. Den 1 januari 2008 var invånarantalet i Sverige 9 182 927 personer. De fyra bankerna tjänade i genomsnitt 9 365 kronor på varje svensk, nyfödd som hundraåring.

Har Mats Odell några idéer om hur konkurrensen ska kunna förbättras på det här området?

Anf. 5 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Det stämmer att det är ojämlika villkor. Därför är det här med finansiell folkbildning egentligen det enda långsiktigt hållbara sättet. Det handlar om att konsumenterna själva är medvetna om det som Bo Bernhardsson och jag är överens om, nämligen att det inte finns några vetenskapliga samband mellan höga avgifter och avkastning. Det är alldeles riktigt.

Om vi sedan tittar på de fyra storbankerna ska vi komma ihåg en sak. Jag kan bäst Nordea där jag är ansvarig för statens ägande, de 19,9 procent som vi har. Jag vet att av den vinst som Nordea uppvisar är 18 procent genererat i Sverige. Över 80 procent av detta kommer alltså från verksamheter i andra länder. Därför är det kanske lite fel av Bo Bernhardsson att ta hela vinsten och slå ut den på hur mycket varje svensk har bidragit till den. Jag är inte helt säker på att Bo Bernhardsson inte har tagit hänsyn till detta, men jag fick ett intryck av att han tar bankernas totala vinster och tror att alla vinster kommer från svenska medborgare. Så är det absolut inte.

Det som är intressant är hur avgifterna har utvecklats. Då kan jag berättat att den genomsnittliga avgiften för förvaltning av aktiefonder de senaste åren har ökat något.

Bo Bernhardsson hade marginella skillnader i uppgifter mot det jag har. AMF Pensions undersökning visar, enligt mina noteringar, att de låg på 1,32 procent 2005 och har stigit till 1,39 procent 2007. Men den här undersökningen visar också att ökningen framför allt relateras till att det är ett antal nybildade fonder, och de har i snitt högre avgifter än de redan etablerade. Ökningen är alltså ganska marginell, och den kan ha sina förklaringar.

Man ska, herr talman, ändå påminna sig om att svenska fondavgifter står sig mycket väl i en internationell jämförelse.

Den stora frågan är – där delar jag Bo Bernhardssons grundsyn – varför avgifterna inte sänks i takt med ökade förvaltningsvolymerna. Sanningen är naturligtvis att det är för dålig konkurrens. Det är väldigt viktigt för oss att få in utländska aktörer. Det bidrar till en ökad konkurrens, nya produkter och en bättre tillväxt i den finansiella sektorn.

Vi kan titta på internationella jämförelser. I Sverige arbetar ungefär 2,2 procent av de sysselsatta inom finansiell sektor. Det står för knappt 5 procent av bruttonationalprodukten. Storbritannien har ungefär 5 procent av de sysselsatta i finansiell sektor, och de står för nästan 10 procent av bruttonationalprodukten.

Det är alltså en oerhört stor välfärdsskapande effekt i denna sektor. Den bidrar väldigt mycket till bruttonationalprodukten. Om vi kan förbättra konkurrensen, få hit fler aktörer, lyckas med projektet Finansplats Stockholm och se till att det blir ett finansiellt centrum bidrar det starkt till Bo Bernhardssons, mina och många andras pensionsförutsättningar i framtiden, och det bidrar till att stärka den svenska välfärdsutvecklingen.

Anf. 6 BO BERNHARDSSON (s):

Herr talman! Bankerna tjänar pengar också i utlandet. Det ska jag medge direkt. Jag vidhåller naturligtvis att de tjänar ohyggligt mycket pengar, och vi vet att de tjänar väldigt mycket pengar just på hushållens

sparande och på fondsparandet. Det är lite otilllständigt eftersom man borde kunna pressa ned avgifterna på fondsparandet.

Jag ska avsluta med en väldigt enkel fråga till Mats Odell. Premiepensionssparandet är ju en del av vårt pensionssystem. Jag ska villigt erkänna att jag personligen aldrig var så förtjust i just den delen av skälet att det innebär att människor som står vid sidan om varandra och jobbar i samma yrke i kanske 30–40 år mycket väl kan få väldigt olika pensioner beroende på vilket intresse de har för att ägna sig åt fonder och aktier. Men nu har vi det systemet.

I dag kan man som PPM-sparare inte välja Sjunde AP-fondens premiesparfond om man en gång har valt något annat. Det är för mig synnerligen märkligt. Har man från början inte gjort något val hamnar man i den fonden, men om man har valt något annat och sedan skulle vilja ändra sig kan man inte göra det. Man kan heller inte välja den fonden som en av fem fonder. Man kan välja att lägga sitt sparande i fem andra fonder men inte i den.

Det är lite synd. Sjunde AP-fonden har låga avgifter, en avgift på 0,15 procent vilket kan jämföras med de andra tal vi har nämnt här tidigare och genomsnittsavgiften i PPM-fonder som är 0,51 procent.

Min fråga är mycket enkel: Är Mats Odell beredd att verka för en förändring på den punkten inom borgerligheten så att man också får möjlighet att välja Sjunde AP-fonden aktivt? Om inte: Varför inte?

Anf. 7 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Låt mig börja med en filosofisk betraktelse. Det är alltid ett problem på något sätt när det går bra för banker. Om det går bra för Ericsson – många svenskar har telefoner därifrån – är det bra. Det är ett stort bekymmer när det går dåligt för Ericsson. När det går bra för Volvo är alla glada. När det går dåligt för Saab är det ett bekymmer. Men när det går bra för banker är det ett stort politiskt problem som man måste ta itu med.

Jag tror att lösningen på det som Bo Bernhardsson och jag är inne på är att det finns en konkurrens på området. Den behöver förbättras genom olika åtgärder. Jag hoppas att Bo Bernhardsson är beredd att bistå regeringen när vi kommer med förslag på detta område.

När det gäller premiepensionerna har vi ett stort behov av att reformera ett antal punkter i vår fempartiöverenskommelse. Nu har vi ju löst ut de frågor som under en period har gjort att vi har haft ett stillestånd, kan man säga, i det arbetet. Jag ser fram emot att den nya arbetsgrupp som nu är tillsatt kommer att få ta ställning till dessa frågor. Jag är beredd att diskutera med Socialdemokraterna också de frågor som Bo Bernhardsson tar upp som handlar om möjligheten att återvälja Sjunde AP-fonden.

Det finns ett antal andra frågor, generationsfonder och annat, på det här området som vi gemensamt behöver titta på. Jag har mycket goda förhoppningar om att vi ska kunna hitta lösningar tillsammans.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 8 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Carina Moberg har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att förhindra att nybyggnationen av bostäder når nivåer som är så låga att de kan få allvarliga konsekvenser för landets ekonomi och tillväxt.

Börje Vestlund har frågat mig vilka åtgärder jag har för avsikt att föreslå för att öka bostadsbyggandet, inte minst i storstäderna.

Jag väljer att besvara interpellationerna i ett sammanhang.

Den statistik som presenterades av Statistiska centralbyrån visar att Sverige bygger och att det höga talet för bostadsbyggande håller i sig. Många nya projekt har tidigare lagts vad gäller påbörjandetidpunkten till 2006 för att få del av de nu avskaffade subventionerna. Med hänsyn tagen till detta håller sig bostadsproduktionen på en mellan åren stabil och hög nivå. Jag kan därmed inte dela Carina Mobergs dramatiska tolkning av statistiken över påbörjade bostäder.

Regeringen har avskaffat de statliga stöden till bostadsbyggande för att få en fungerande bostadsmarknad med aktörer som verkar i en sund konkurrens och producerar bostäder som efterfrågas. Under tidigare mandatperioder bestämde subventioner och stimulanser till byggherrarna vad och i vilken omfattning bostäder skulle byggas.

Valfriheten på bostadsmarknaden ska förstärkas, och möjligheterna att äga den egna bostaden ska underlättas. Stöd inom bostadssektorn ska främst riktas till hushållen. Därför har regeringen infört kommunala hyresgarantier för de hushåll som har svårt att få hyreskontrakt och förvärvsgarantier för dem som köper sin första bostad.

Det tar tid för branschen att ställa om till normala villkor. Med glädje och optimism kan jag konstatera att aktörerna fortsätter att hålla bostadsbyggandet på en hög nivå trots att vi gjort oss av med subventionerna till byggandet. Det visar att det är genom fasta spelregler utan tillfälliga subventioner som framtidstro skapas bland byggherrar och fastighetsägare.

Investeringarna i bostadsbyggandet ökade med 10 procent under 2007 enligt Sveriges byggindustrier. Man bygger således utan subventioner, och kanske är det så att med tydliga och långsiktiga spelregler kommer nu bygginvesteringarna att fortsätta att öka. Detta är helt nödvändigt med tanke på den byggsvacka som varit under den tidigare socialdemokratiska regeringsperioden.

Jag hoppas att interpellanterna med mig kan glädjas åt att bostadsbyggandet har ökat markant under de senaste åren i Sverige. Så sent som 2004 byggdes det endast tre bostäder per 1 000 invånare i Sverige medan det nu byggs ungefär fyra bostäder per 1 000 invånare. Jämför vi oss med våra nordiska grannländer Norge och Finland byggs det däremot ungefär sju bostäder och i Danmark sex bostäder per 1 000 invånare. Det är anmärkningsvärt med tanke på att det alljämt råder bostadsbrist i 122 svenska kommuner.

Svar på
interpellationer

Med regeringens politik skapas långsiktigt goda förutsättningar för nybyggnation av bostäder som efterfrågas till gagn för landets ekonomi och tillväxt. Fasta spelregler har skapats genom avskaffande av subventioner. Genom arbetsmarknadspolitiken och skattesänkningar till låg- och medelinkomsttagare ges hushållen goda förutsättningar att efterfråga bostäder som de vill ha. Fastighetsskatten är borttagen och ersatt med en betydligt lägre avgift som fastighetsägare kan förutse.

Regeringen kommer att införa ägarlägenheter i nyproduktion från och med 2009 vilket kommer att bidra till ett ökat bostadsbyggande. Vidare avser vi att genomföra regeländringar som bättre anpassar hyresrätten till hushållens önskemål. Arbete pågår med att se över förutsättningarna för från- och tillval i hyresrätten. I april inkommer Utredningen om allmännyttans villkor med sitt betänkande. I det sammanhanget behandlas också frågan om hyressättningens utformning, en faktor som kan påverka intresset för att äga, förvalta och bygga hyresrätter.

Anf. 9 CARINA MOBERG (s):

Herr talman! Jag får tacka för svaret. Jag hoppas att Mats Odell behåller lite av den strålgång han hade i den tidigare interpellationsdebatten där han fick diskutera finansmarknaden, för bostadsfrågorna är precis lika viktiga.

Jag finner definitivt ingen glädje i att konstatera att regeringens politik leder till mer eller mindre byggstopp för hyreslägenheter för människor med normala inkomster. Det jag har tagit upp i min interpellation är det oansvarigt låga bostadsbyggande som den borgerliga regeringen är ansvarig för men inte tycks bry sig om.

Man tycks helt strunta i alla de problem som ett lågt bostadsbyggande innebär för alla som behöver en bostad. Byggandet av lägenheter i flerbostadshus har halverats 2007 jämfört med 2006. Detta betyder att regeringen har försuttit chansen att bygga i den goda högkonjunkturen 2007. Mycket tyder på att det kommer att se ännu värre ut 2008.

Detta innebär att framför allt unga människors inträde på bostadsmarknaden kraftigt försvåras. I dagens City kan vi läsa en rubrik som lyder: Kristdemokraterna sviker unga på bostadsmarknaden. Man kan inte annat än hålla med. Inte med ett ord kommenterar bostadsministern den nedgång i produktionen av hyreslägenheter som visas i SCB:s siffror.

Herr talman! För att spara på ministerns talartid vill jag göra några klargöranden: Jag är för bruksvärdessystemet, och jag kommer att jobba för att det återinförs om den nuvarande regeringen beslutar att avskaffa det, vilket man verkar vara på gång att göra.

Jag är emot marknadshyror, men jag kan tänka mig en mer systematiserad hyressättning inom bruksvärdessystemets ram, vilket alltså innebär att man kan tänka sig en något större hyresspridning. Detta ska dock ske i förhandlingar mellan bostadsmarknadens parter.

Jag tycker att bostadsrätten är en utmärkt boendeform, men jag tycker inte att det är okej när allmännyttans hyreslägenheter säljs ut till reapriser till dem som för tillfället råkar ha ett hyreskontrakt.

Jag tycker att samhället ska ta sitt ansvar och se till att det byggs fler hyreslägenheter som människor med normala inkomster kan efterfråga.

Bostadspolitik är alltför viktigt för att vi ska göra det till en kamp om siffror. Det viktiga är att vi kan ha som gemensam utgångspunkt i debat-

ten det som Statistiska centralbyrån, all tillgänglig statistik och alla aktörer på bostadsmarknaden visar på, nämligen att bostadsbyggandet har minskat kraftigt i hela landet. Det byggs nästan inga hyreslägenheter.

Jag är väldigt orolig för den utveckling vi ser i dag. Det står som sagt still när det gäller nyproduktion av hyresrätter, och detta kommer att medverka till att Sveriges konkurrenskraft och tillväxt försämras.

Ministern har i en tidigare interpellationsdebatt med mig gjort ett väsentligt klargörande. Mats Odell sade att byggandet av hyresrätter fungerar när man kan betala byggkostnaderna i hyra och att hyresmarknaden inte fungerar när hyresgästerna vill betala mer än hyrestaket – då blir det bostadsrätter i stället.

Jag undrar om ministern i dagens debatt skulle vilja vara så vänlig och upplysa mig och åhörarna om hur det fungerar för alla dem som inte kan betala de nya hyrorna.

Anf. 10 BÖRJE VESTLUND (s):

Herr talman! Det är väldigt intressant att debattera med statsrådet Odell, inte minst med tanke på hur han friserar sanningen i detta interpellationssvar. Det är nästan häpnadsväckande.

Vi kan säga så här, Mats Odell: Om man jämför med 1991 är det en fantastisk ökning år 2007. Jämför man i stället med 1978 är det en oerhörd nedgång – en katastrof. Men det är ju bara en lek med siffror. Både Carina Moberg och jag har skrivit detta efter att statistiken för 2006 och 2007 har redovisats, och det är det interpellationen handlar om.

Jag har några siffror här. För hela riket byggdes 45 281 lägenheter 2006. År 2007 byggdes 14 798 bostäder. För Storstockholm var siffran 15 390 för 2006. För 2007 var siffran 8 438. Det ska erkännas att siffrorna för 2007 ska räknas upp med 8 procent på grund av en eftersläpning. Med hjälp av min lilla räknare på rummet kommer jag då fram till att 9 113 bostäder har påbörjats i Stockholm. Det innebär ändå, Mats Odell, 6 277 lägenheter färre 2007 än 2006.

Jag tycker egentligen inte om sifferexercis i debatter, för det blir väldigt otydligt framför allt för åhörare. Men här påstår statsrådet något som inte riktigt stämmer. Bostadsproduktionen har minskat mellan 2006 och 2007. Det kan inte statsrådet komma undan.

Tittar vi dessutom på antalet hyresrätter, som SCB inte har med just i den här rapporten, kan vi konstatera att det har mer än halverats i förhållande till vad som var planerat. Siffran från Sveriges Byggindustrier säger att antalet har ökat med 9 procent – inte 10 procent som Mats Odell säger – men då handlar det om bostäder och lokaler, och det är något helt annat. I lokaler ingår faktiskt också hotell och kontor och att det byggs en hel del sådant runt om i landet vet vi. Det var alltså investeringar man talade om.

Som recept för att öka bostadsbyggandet föreslår statsrådet bättre spelregler och ägarlägenheter. Vi har inte sett så mycket av spelreglerna än, och det återstår väl att se hur de kan öka byggandet. Vi socialdemokrater bestämde en gång på 90-talet att vi skulle avskaffa en del av bostadssubventionerna, och det gjorde vi också med emfas. Då minskade bostadsbyggandet. Därmed var vi tvungna att införa subventioner igen för att öka bostadsbyggandet. Vi kan konstatera att bostadsbyggandet

under 2004, 2005 och 2006 ökade ganska kraftigt, bland annat för att vi hade subventioner.

Min kritik har handlat om Stockholm, och eftersom jag var tvungen att klargöra detta med siffrorna i inledningen av mitt anförande fanns det anledning att tala om Stockholm. Men problemen med Stockholm är ännu större. 360 000 människor står i bostadskön. Under valrörelsen 2006 sade alla partier att det var 275 000 som stod i bostadskön. Det är en ökning med 50 000. Det är väldigt många människor.

I detta sammanhang har regeringen inte några förslag på hur man ska minska antalet som står i bostadskö i Stockholm. De ungdomar som vill ha en bostad i framtiden lär få vänta, för regeringen har inga recept för hur man ska klara detta. Det har tydligt redovisats i den här interpellationsdebatten.

Anf. 11 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Det här artar sig till en kamp om statistik, och det är naturligtvis besvärande för Carina Moberg och Börje Vestlund att det efter tolv år med socialdemokratiskt regeringsinnehav nu står 230 000 människor i bostadskö bara här i Stockholm. Jag vet inte hur ni vill bortförklara det.

Under den senaste mandatperioden ökade bostadsbristen. Från att det varit bostadsbrist i 62 kommuner i början av mandatperioden var det i slutet av mandatperioden bostadsbrist i 122 kommuner. Jag undrar om Carina Moberg och Börje Vestlund verkligen är de rätta konsulterna för den här regeringen när det gäller att tala om hur bostadsbrist ska avskaffas.

Låt oss gå till statistiken. Börje Vestlund talar om att subventionspolitiken ledde till ökat bostadsbyggande. Då skulle det vara ganska intressant att få veta varför ni i er skuggbudget har tagit bort subventionerna. De finns bara kvar som en mikroskopisk kohort i ert budgetalternativ. Det här hänger inte riktigt ihop, herr talman.

Men låt oss nu titta på statistiken. Carina Moberg och Börje Vestlund har skrivit interpellationer utifrån ett halvt pressmeddelande från Statistiska centralbyrån. Där sägs inledningsvis att byggandet har minskat med 34 000 bostäder. Lite längre ned står det: De i januari 2007 avskaffade bostadssubventionerna innebar att många flerbostadshusprojekt tidigare lades till slutet av 2006. SCB beräknar detta tidigareläggande till ca 8 000 lägenheter.

Nu säger Börje Vestlund att det var 6 277 färre lägenheter. Om Börje Vestlund lägger till de 8 000 enligt SCB:s pressmeddelande är det faktiskt 2 000 fler som har byggts. De så kallade Odellplattorna har väl till och med Börje Vestlund hört talas om. De göts för glatta livet i slutet av 2006. Det är de som hör hemma 2007, för det var då som byggandet påbörjades i själva verket.

Jag har ändå ganska klart för mig att era interpellationer bygger på ett halvt pressmeddelande från SCB. Läs hela pressmeddelandet!

Hur var det med subventionerna då? Låt oss titta på andra halvåret 2007. Då fanns inga subventioner, och då påbörjades enligt samma pressmeddelande från SCB byggandet av 16 559 bostäder utan subventioner. Och jag talar bara om bostäder, Börje Vestlund, inte om lokaler. Det är bostäder som det här handlar om. Detta, herr talman, är det bästa

halvåret vid sidan av 2006 sedan början av 1990-talet – utan subventioner.

Tillväxten i bostadsbyggandet var 10 procent förra året och den var 14 procent 2006. Den förväntas bli 3 procent ytterligare i investeringar i reala termer under det här året. Det är en väldigt stark tillväxt. Att tillväxten nu avtar 2008 beror enligt Sveriges Bygginstrumenter dels på oro på finansmarknaden, dels på mark- och resursbrist. Ingen, jag upprepar ingen, utom socialdemokratiska och vänsterpartistiska riksdagsledamöter, efterfrågar i dag subventioner på bostadsmarknaden.

Vi kan titta på andra nyckeltal. År 2007 var 286 000 personer sysselsatta i byggindustrin. Året innan var det 277 000 personer. Antalet arbetade timmar inom byggindustrin ökade förra året med 5 ½ procent. Era undergångsscenarier att byggandet har bromsat in med 34 procent stämmer inte med verkligheten. Bostadsbyggandet ökade med 10 procent förra året i termer av investeringstakt och kommer enligt Bygginstrumenternas prognos att fortsätta att öka under detta år med ytterligare ca 3 procent.

Anf. 12 CARINA MOBERG (s):

Herr talman! Under förra mandatperioden när Socialdemokraterna styrde det här landet byggde vi 120 000 lägenheter med hjälp av stöd och stimulanser från staten. Vi anser nämligen att staten och samhället har ett ansvar för att det byggs bostäder som alla kan efterfråga.

Mats Odell antyder att vi har en mikroskopisk satsning i vårt budgetalternativ. Det stämmer inte. Vi vill införa ett nytt investeringsbidrag. Till att börja med handlar det om lite mindre pengar när man inför ett nytt stöd. 250 miljoner har vi avsatt för i år, 600 miljoner för nästa år och 700 miljoner för 2010. Det kallar inte jag för mikroskopiska satsningar.

Vilket är problemet i dag? Jo, det är en galopperande bostadsbrist i 122 kommuner. Det är en stor orättvisa på bostadsmarknaden. Mats Odell berömmar sig av regeringens förslag på fastighetsskatteområdet. De förslagen innebär att redan välbeställda människor i stora villor i Djursholm och andra välmående kommuner norr om Stockholm har fått oerhörda skattesänkningar på bekostnad av dem som har problem på bostadsmarknaden.

Inte minst de som väljer att flytta från sitt nuvarande boende till ett nytt får betala en ny flyttskatt som kan handla om 700–800 kronor i månaden. Det gäller även pensionärer, som inte heller har fått ta del av en annan av de åtgärder som vi ofta får höra talas om av regeringens företrädare, jobbskatteavdraget.

Vi behövde inte vänta så länge på att ministern skulle ge dagsnoteringen för hur många som står i bostadskö i Stockholmsregionen. Ja, det är 230 000 personer ungefär. 30 000 av dem är i akut behov av bostad. Under förra året flyttade 20 000 nya invånare in till Stockholmsregionen. År 2007 byggdes 3 000 nya lägenheter i Stockholms kommun. År 2006, när Socialdemokraterna styrde, byggdes mer än 8 000 nya hyreslägenheter.

Det pågår en utförsäljning och en ombildning av allmännyttan. Det är våra gemensamt ägda bostadsföretag. Det innebär att de tre stora allmännyttiga bostadsföretagen har lämnat 10 procent färre lägenheter till bostadskön. Det byggs inga nya hyreslägenheter. De som finns säljs ut. Det

är klart att det försvårar situationen för dem som behöver ta sig in på bostadsmarknaden och hitta någonstans att bo.

Vems är skulden, Mats Odell? Den är din och dina borgerliga allierades som styr Stockholms kommun i dag. Allt hänger ihop.

Vad ska vi göra åt det här? Som jag ser det finns det tre kanske till och med fyra alternativ. Antingen kan vi låta det vara som det är i dag, bara låta det rulla på, blunda för problemen och använda siffror som för oss själva blir tydliga och bra utifrån den politik vi anser ska föras.

Annars kan man införa marknadshyror, krossa bruksvärdessystemet, vilket den här regeringen är på god väg att göra. Vi bara väntar på utredningen som ska överlämnas till ministern den 18 april.

Vi kan kanske bygga sämre bostäder. Det pratar Odell om i sitt svar. Vi ska regelförändra. Innebär det att vi ska bygga sämre för dem som har mindre pengar? Det undrar jag, Mats Odell.

Eller också kan vi, som vi socialdemokrater föreslår, införa ett investeringsstöd, för då byggs det nämligen hyreslägenheter.

Anf. 13 BÖRJE VESTLUND (s):

Herr talman! Återigen är det bara att konstatera att eftersom det byggs färre lägenheter i Stockholm kommer inte fler stockholmare att få några nya bostäder att flytta in i. Ungdomarna som sitter på läktaren i dag har med Mats Odells politik ingen chans att få en lägenhet med tanke på att man faktiskt minskar bostadsbyggandet. Det går inte att bortförklara.

Jag har visst läst hela pressmeddelandet. Jag konstaterar ändå att det byggs ett mindre antal lägenheter. Det kan man aldrig svära sig fri från.

Sedan kan jag berätta för Mats Odell att jag kontrollerade just siffran 10 procent. Sveriges Byggindustrier säger faktiskt tydligt och klart att det handlar om byggande av bostäder och av lokaler. Det står på deras hemsida, och jag kontrollerade det per telefon i går. Det innebär att det är kontor och även hotell som ingår i den siffran. Sådana vet vi att det byggs ganska många.

Mats Odell säger att det snart bara är Socialdemokraterna som efterfrågar subventioner. Jag är ganska säker på, Mats Odell, att alla de organisationer som företräder unga och som har skrivit i dagens Stockholm City skulle vara ganska glada om det fanns subventioner för att bygga lägenheter, för att faktiskt få i gång bostadsbyggandet och byggandet av hyresrätter som även unga människor och människor som inte har så hög inkomst har råd att efterfråga. I dag byggs bara svindyra bostadsrättslägenheter.

Mats Odell säger att genom att vi ska få nya ägandeformer ska man öka bostadsbyggandet. Men vad har man för belägg för att en ny upplåtelseform skulle öka bostadsbyggandet? Vem skulle ha råd att bo där? Jag kan inte se några som helst belägg i det Mats Odell har anfört, i varje fall inte under denna debatt eller någon annanstans under den tid vi har debatterat dessa frågor.

De som står i bostadskön i Stockholm kan inte få svar någonstans. Det enda som kommer fram är att det ska ske ombildningar eller utförsäljningar. Några andra metoder i borgarnas bostadspolitik finns inte. Det är beklagligt, Mats Odell, att man inte har hittat någon lösning och att man inte har redovisat något annat än att reglerna ska förändras så att de

gynnar byggherrarna men inte ser till att fler bostäder byggs. Det är beklämmande, Mats Odell.

Prot. 2007/08:75
7 mars

Anf. 14 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Jag är glad att det som återstår av statistikdebatt är en diskussion om huruvida lokaler ingår. Börje Vestlund hänvisar till Sveriges Byggindustriers hemsida. Jag ska överlämna deras pressmeddelande till Börje Vestlund direkt efter debatten. Där står det att investeringsvolymen 2006 i bostäder var 91,3 miljarder. Det var en 14-procentig ökning. Prognosen för 2007 är 10 procents ökning för bostäder och 3 procent för 2008. För lokaler – separat redovisat – är det också fråga om 10 procents ökning. Prognosen är 5 procent. Det är en investeringsvolym på 69,9 miljarder. Den sista bastionen i statistikkriget kan därmed också räknas hem.

Är 250 miljoner mikroskopiskt? Det är ungefär 9 procent av de 2,7 miljarder som fanns i budgeten. Då har man tagit bort 91 procent av subventionerna. Jag medger gärna att det kanske inte är mikroskopiskt, men det är ändå ganska lite som är kvar.

Carina Moberg tog upp frågan om fastighetsskatten. Huvudproblemet med det gamla fastighetsskattesystemet var att det var orättvist, slog blint, att människor kände en ökande oro för om de över huvud taget hade råd att bo kvar i sina bostäder efter det att de hade avslutat ett aktivt yrkesliv och hade en pension att leva på med ständigt ökade kostnader. Den oron kan nu vara borta. Vi har hittat ett fullt finansierat system inom bostadssektorn för att förändra fastighetsskatten till en förutsägbar och överblickbar kostnad.

Det finns en viktig sak för mig att slå fast när Carina Moberg tar upp frågan om bruksvärdessystemet. Bruksvärdessystemet ska vara kvar. Bruksvärdessystemet ska reformeras. Det är förhandlade hyror som ska finnas i botten.

Jag har varit på olika håll i Sverige. Särskilt intressant har det varit att besöka det allmännyttiga bostadsföretaget i Malmö, MKB. Där har man för ett antal år sedan tillsammans med hyresgäströrelsen tagit fram den så kallade Malmömodellen. Där har man inte mindre än 180 olika parametrar som man använder för att bedöma hyran. Det har bidragit till att hyresgästerna själva har fått vara med och värdera vad utsikten, standarden på lägenheten och så vidare är värda. Sedan har man gemensamt satt en hyra. Det finns en gammal hyra. Den räknas om. Hyresgästen får en hyresavi med den nya hyran som man har kommit överens om. Sedan står det att hyresgästen har en rabatt. Rabatten gäller under två år, och sedan trappas den upp med 2 procent om året.

Detta har gjort att bostadsbyggandet i Malmö har kommit i gång. Det är inte bara fråga om de allmännyttiga bostadsföretagen. I och med att hyrestaket har höjts i attraktiva lägen för alla har också privata hyresvärdar börjat bygga mycket mer. Det här har skapat flyttkedjor och en större rörlighet. Det har gjort att hyror i Rosengård har kunnat sänkas, och de har ökat i attraktivare lägen. Det har gjort att Rosengård har fyllts upp. Det har blivit bättre för alla. Det har blivit en balanserad lösning som bättre avspeglar hur hyresgästerna ser på sitt boende.

Det är otänkbart att moderna människor i det långa loppet skulle vara beredda att betala lika mycket för en dålig service, ett dåligt läge och

Svar på
interpellationer

dåligt underhåll som för ett bra läge, en god service och ett bra underhåll. Det kommer inte moderna människor att i det långa loppet acceptera.

Anf. 15 CARINA MOBERG (s):

Herr talman! Jag har förstått att bostadsminister Mats Odell känner sig hårt ansatt av hyresgäströrelsens företrädare. Är det så konstigt? Skulle Mats Odell vilja förbättra sitt anseende? Kan du utveckla det du nyss sade i talarstolen? Jag uppfattade det som att vi inte ska ta bort allmännyttans hyresledande roll. Jag har vid ett flertal tillfällen hört bostadsministern tala gott om Malmömodellen. Ja, det är väl en modell som är alldeles utmärkt och som det går att arbeta utifrån redan med dagens regelverk. Låt oss ta i hand på, Mats Odell, att du stoppar den Kochska utredningen i byrålådan och låter dagens bruksvärdessystem utvecklas i samförstånd med bostadsmarknadens parter. Om du kan lova mig att göra det skulle jag känna mig oerhört nöjd.

Vi vill alltså satsa på byggande av fler hyresbostäder. Vi har ett investeringsbidrag som vi anser är motiverat. Vi har också en annan satsning i våra förslag som går ut på att skapa fler attraktiva bostadsområden. Vi kallar det än så länge en miljardsatsning för miljonprogrammet. Som alla vet kommer det inte att gå att klara av att enbart genom nyproduktion se till att skapa nya bostäder som människor vill efterfråga utan också det redan befintliga beståndet måste tas till vara. Vi satsar 15 miljarder i ett projekt som ska löpa under sex år för att skapa fler attraktiva bostäder.

Anf. 16 BÖRJE VESTLUND (s):

Herr talman! Det finns två saker som bör noteras här. Jag tänker inte fortsätta det statistikkrig som Mats Odell anser sig ha vunnit. De som är ute i verkligheten konstaterar att utbudet av bostäder minskar. Det räcker oavsett hur Mats Odell väljer att vrida till statistiken. Det är det mest tydliga exemplet.

Det är bra att ha en diskussion om hur bruksvärdessystemet ska utvecklas i framtiden. Sedan tar Mats Odell upp en fråga som jag faktiskt har försökt att undvika, men eftersom Mats Odell tar upp den kan jag inte låta bli att hänga på den. Han nämner fastighetsskatten.

Det intressanta är att den enda ordentliga insats man har gjort på bostadspolitikens område är att man har förändrat fastighetsskatten. Det intressanta är att man gav riktigt rika människor ännu mer pengar. Det var de som vann allra mest på detta – de som bor i Djursholm, i de allra finaste områdena i Sverige. De som förlorade var de som bor långt ute i glesbygden och som inte har samma förutsättningar. Det kallar jag att använda bostadspolitikerna för att omfördela från de fattiga till de rika. Det är exakt samma sak i fråga om att bygga hyresrätter och den övriga bostadspolitikerna, det vill säga att de rika får alla möjligheter och de fattiga ingenting. Till exempel skriver ungdomar i dag i Stockholm City att de inte har något hopp om att få en lägenhet. De tycker att kd har svikit dem i bostadspolitikerna. Jag är beredd att instämma i den kritiken.

Anf. 17 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Låt mig börja med frågan om fastighetsskatten. Vi har gått från ett system med en oförutsägbar skatt som har slagit framför allt mot pensionärer som har avslutat sin yrkeskarriär, som sitter i ett eget

hem som de har amorterat ned och känt en växande osäkerhet om de har haft råd att bo kvar.

3,1 miljoner husägare får sänkt fastighetskatt.

De som klagar är ju de med stora vinster, de som har gjort stora vinster och som har uppskovsbelopp som nu räntebeläggs. Det är spännande att Börje Vestlund tycks solidarisera sig med den gruppen. Jag beklagar i och för sig att vi inte fullt ut kunde fullfölja den modell som vi kristdemokrater lade fram, men vi har hittat en kompromiss som är i kraft och som ändå underlättar för en mycket stor del av svenska folket.

När det gäller Malmömodellen och Michael Kochs utredning vill jag gärna säga till Carina Moberg att det var Mona Sahlin som tillsatte Michael Kochs utredning helt enkelt för att det finns en anmälan från Fastighetsägarna om bland annat allmännyttans hyresnormerande roll och huruvida denna är förenlig med EG-rätten. Det är ju Michael Kochs huvuduppgift att ta reda på det. Men bruksvärdessystemet ska finnas kvar. Michael Koch föreslår att hyresgäströrelsens lagstadgade förhandlingsrätt ska vara kvar. Det är ju grundbulten i detta system.

Sedan måste vi hitta en lösning som innebär att vi inte riskerar att åka på en ordentlig bakstöt, nämligen att vi tvingas införa någon form av *social housing*. Det är regeringens tilläggsdirektiv till Michael Koch att detta ska undvikas. Han ska också föreslå åtgärder gällande hur vi ska undvika detta. Denna utredning ska vi diskutera här i riksdagen när den har kommit. Vi ska remissbehandla den. Vi får se. Jag är övertygad om att det finns förutsättningar att hitta en balanserad och bra lösning som de allra flesta kan känna sig nöjda med.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2007/08:430 om regeringens utnämningsspolitik

Anf. 18 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Eva-Lena Jansson har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att förändra regeringens utnämningsspolitik så att svenska folket ska känna att den som får liknande jobb eller uppdrag i Sverige är den som är bäst lämpad för att få det och inte en person som bara har rätt kontakter eller rätt partibok.

Jag är glad över möjligheten att här i dag få lägga ett antal saker till rätta. Regeringens utnämningsspolitik diskuteras livligt såväl i riksdagens kammare och utskott som i medierna. Det är bra och viktigt att den diskussionen förs, men det förutsätter också att vi försöker diskutera utifrån en gemensam verklighetsbeskrivning. Låt mig därför inleda med en redovisning av vad regeringen faktiskt beslutat hittills.

I budgetpropositionen för 2007 skrev vi att skriftliga kravprofiler med omedelbar verkan skulle introduceras. Kravprofilen är det dokument med vilket varje rekryteringsprocess tar sin utgångspunkt och det är också mot den som envar kan mäta huruvida den person som fick anställningen i fråga faktiskt också uppfyller de i förväg fastställda kriterierna. Kravprofilerna läggs numera regelmässigt i akten efter det att regeringen fattat beslut i ärendet och är därefter tillgänglig för den som är intresserad.

Under våren 2007 beslutade regeringen att pröva en försöksverksamhet med intresseannonsering efter myndighetschefer. Fyra olika befattningar utannonserades, det var chefsanställningar för Konsumentverket, Högskoleverket, Statens pensionsverk samt Sida. Med stöd av erfarenheterna från dessa rekryteringar kunde regeringen redan till budgetpropositionen för 2008 fatta beslut om att göra annonsering till huvudregel när en myndighet behöver en ny chef. Mätt från tidpunkten då budgetpropositionen lämnades till riksdagen har regeringen levt upp till det mål vi då formulerade. Av de myndighetschefer som fått ordinarie anställning därefter har nämligen elva sådana beslut föregåtts av en intresseannonsering medan regeringen under samma tid anställt tio chefer utan föregående annonsering.

Jag är glad över att vi redan kommit så långt i vår strävan att aktivt använda annonseringsförfarandet, men jag avser att fortsätta att verka för att vi i regeringen sammantaget inte bara klarar målet utan att vi också gör detta med marginal.

Eva-Lena Jansson frågar mig hur jag vill verka för att den som är bäst lämpad snarare än en person som har rätt kontakter eller rätt partibok också ska erbjudas anställning som myndighetschef. Svaret är för mig enkelt. Den här regeringen har ersatt en ordning som bestod i att en liten krets personer bakom stängda dörrar fattade beslut om vilka som skulle få bli myndighetschefer. Den ordningen var oförutsägbar, slutet och i det närmaste omöjlig att granska i efterhand. Den nya ordning som utnämningpolitiken nu bygger på är en ordning som på ett helt annat sätt ger omvärlden såväl möjlighet till insyn i de processer som föregår ett anställningsbeslut som möjlighet att i efterhand granska hur arbetet gick till.

Regeringen har hittills valt att annonsera efter 23 myndighetschefer. 13 processer har avslutats med ett regeringsbeslut, medan tio ärenden fortfarande bereds. Intresset bland allmänheten när det gäller de utannonserade befattningarna har varit stort. Hittills har närmare 450 personer anmält intresse för dessa befattningar.

Dessa fakta står för mig i bjärt kontrast till det faktum som jag pekade på i en interpellationsdebatt med Peter Hultqvist den 29 januari. Den föregående socialdemokratiska regeringen anställde mellan 1995 och fram till valet 2006 fler än 300 myndighetschefer, detta utan att vid ett enda av dessa tillfällen pröva möjligheten att annonsera efter lämpliga kandidater.

Att rekrytera myndighetschefer är en grannliga uppgift som kan ta lång tid. Som regeringen tydligt redovisade i höstens budgetproposition kan det därför ibland finnas starka skäl till att inte annonsera efter en viss chefsbefattning. Ett sådant skäl kan vara att regeringen genom att bedriva en aktiv arbetsgivarpolitik i förhållande till de befintliga myndighetscheferna väljer att flytta en chef från en myndighet till en annan. Eftersom regeringen är arbetsgivare för myndighetscheferna kan detta vara ett effektivt och rationellt sätt att lösa en uppkommen eller uppkommande chefsvakans. De befintliga myndighetscheferna är ju en resurs som regeringen investerar i med avsikt att dessa ska utvecklas till att bli ännu bättre chefer.

Ett annat skäl kan vara att det för verksamhetens bästa snabbt kommer en chef på plats. Få organisationer mår bra av att under lång tid leva i ett "chefslost" tillstånd. För tydlighets skull vill jag också understryka att det självklart är så att det finns kravprofiler tillgängliga även i de ärenden där regeringen inte valt vägen att i förväg annonsera ut en viss befattning.

Slutligen gläder det mig att notera den ansats som Eva-Lena Jansson har i sin frågeställning. Jag drar för min del slutsatsen att hon delar min syn på att utnämningsspolitiken i Sverige ska präglas av förutsägbarhet, öppenhet och spårbarhet.

Anf. 19 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Jag har ställt en fråga till statsrådet Mats Odell om regeringens utnämningsspolitik. Jag vill för protokollet förtydliga att slutet på frågan saknar citattecken. Det är nämligen Sveriges statsminister, tillika moderatledaren, Fredrik Reinfeldt som uttalat att "svenska folket ska känna att den som får liknande jobb eller uppdrag i Sverige är den som är bäst lämpad för att få det och inte en person som bara har rätt kontakter eller rätt partibok" – därav min fråga.

Förre försvarsministern, moderaten Mikael Odenberg utsågs nyligen till generaldirektör i Affärsverket svenska kraftnät efter vad regeringen beskrivit som en extern rekryteringsprocess. Men enligt Sveriges radios Ekoredaktion har det i själva verket visat sig vara Regeringskansliet som valt ut Mikael Odenberg som kandidat till jobbet. Det framgår också att den person som har blivit kontaktad av Ekot, den konsulten, bara har intervjuat en person.

Vid en presskonferens där näringsminister Maud Olofsson presenterade Mikael Odenberg som ny generaldirektör för Affärsverket svenska kraftnät berättade Olofsson att "rekryteringsprocessen påbörjades i mars 2007 där vi gick igenom vilka personer som skulle kunna vara lämpliga för uppdraget som generaldirektör för Affärsverket svenska kraftnät". Hon sade: "Generaldirektör till Affärsverket svenska kraftnät headhuntade vi." Eftersom det är regeringen som Maud Olofsson företräder vid ovannämnda presskonferens utgår jag från att begreppet "vi" avser regeringen.

Då kan man ju fråga sig varför man å ena sidan uttalar att det inte är personer som har rätt kontakter eller rätt partibok som ska få ett uppdrag när man å andra sidan sedan utser en person som varit den ende som varit föremål för den här processen. Jag tycker att den politik som den borgerliga regeringen gick till val på via sin allians gjorde ett starkt nummer av att Socialdemokraterna bara hade utsett socialdemokrater till myndighetschefer. Man försökte skandalisera den socialdemokratiska regeringen och påstå att det var en väldigt sluten process. Då är det lika slutet nu i så fall eftersom det är en regering som tillsätter också dessa chefer i det här fallet.

Jag vill fråga om Mats Odell ifrågasätter lämpligheten hos de 300 chefer som tillsattes. Om du ifrågasätter deras lämplighet, varför har du inte petat dem?

Det framgår i ert dokument Allians för Sverige att en ny regering inte är förhindrad att förflytta generaldirektörer som regeringen inte har förtroende för i deras hitillsvarande befattningar. Ni har till och med gjort en lista över personer som skulle vara lämpliga att flytta på. Där ingår ett antal generaldirektörer.

Redan sommaren 2006 redovisar man att Affärsverket svenska kraftnät hade ett generaldirektörsförordnande som gick ut sista mars. Man visste alltså långt i förväg att tjänsten skulle bli ledig.

Man kan också diskutera lämpligheten eftersom ert sätt att agera hänvisar till olika sätt att jobba. Ni påstår att ni nu har ett nytt sätt att agera.

I Allians för Sveriges dokument från sommaren 2006 står det: Exempel på sådana generaldirektörer som inte är lämpliga för sin nuvarande befattning kan vara sådana som tidigare har varit partiaktiva personer som genom nuvarande och tidigare opinionsbildning visat att de inte står bakom den inriktning som en ny regering anser att myndigheten bör ha för sitt arbete.

Odenberg avgick i protest mot regeringens försvarspolitik. Svenska kraftnät är en myndighet som samverkar med Försvarmakten. Finns det några frågetecken för den tillsättningen, Mats Odell?

Anf. 20 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Jag är glad för Eva-Lena Janssons interpellation eftersom den ger mig möjlighet att klarlägga detta.

Utnämningsspolitiken i Sverige har helt och hållet lagts om. Eva-Lena Jansson hänvisar själv till de 300 chefer som under den tidigare socialdemokratiska regeringsperioden utsågs utan någon som helst offentlighet eller utannonsering. Jag har pekat på att vi redan har annonserat efter 23 myndighetschefer, där 13 redan är anställda och tio fortfarande är under beredning.

Det måste väl ändå Eva-Lena Jansson erkänna är en dramatisk omläggning av utnämningsspolitiken.

Eva-Lena Jansson hänvisar till en arbetsgrupp som fanns inom Allians för Sverige. Det är rätt. Den arbetsgruppen lade fram ett material. Vi hade sex arbetsgrupper som lade fram material. En del av det togs sedan om hand i valmanifest och sedermera i regeringsförklaringen. Jag vill ändå tipsa Eva-Lena Jansson att titta på hur många av de olika arbetsgruppernas förslag som blev valmanifest. Det kan vara en intressant övning.

Eftersom det har varit uppe i olika sammanhang vill jag peka på att om man anlitar en extern rekryteringskonsult finns det ingen skillnad när det gäller offentlighet eller öppenhet jämfört med om Regeringskansliet själv genomför rekryteringsprocessen. Det är samma öppenhet som ska gälla.

Det finns anledning att peka på att det externa stöd som man kan handla upp kan bestå av ett helhetsuppdrag, det vill säga att sköta hela processen. Det kan vara ett så kallat *search*-uppdrag där konsulten redan har en bank med personer som kan vara lämpliga för olika typer av chefsbefattning och det kan kompletteras med annonsering. Eller också kan det vara ett uppdrag att bistå med vad som vanligtvis brukar kallas en *second opinion* om ett antal kandidater som Regeringskansliets egen process har lett fram till.

Jag vill säga att det inte finns någon exakt gräns mellan de tre varianterna. Det är behovet i den givna situationen som styr hur uppdraget ska formuleras. Det är viktigt att påminna om i det här sammanhanget.

Prot. 2007/08:75
7 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 21 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Nu fick jag faktiskt inget svar på min fråga till Mats Odell. Jag frågade om Mats Odell ifrågasätter lämpligheten hos de 300 myndighetschefer som han nämner. Är de olämpliga för att Mats Odell inte har varit med och tillsatt dem? Kan det vara så att man som socialdemokrat är lämplig att inneha myndighetschefsrollen, trots att man har varit politiker och politiskt aktiv? Ska det vara ett minus i ens bakgrund om man har varit politiskt aktiv och politiker? Kan det vara en tillgång?

Man påstår att man har infört ett nytt sätt att arbeta. Man gjorde det till ett stort nummer att man ansåg att Socialdemokraterna behöll utnämningmakten för sig själva. Det stämmer att Socialdemokraterna satt vid regeringsmakten. Jag kan konstatera att flera politiker av olika färg har blivit utnämnda. Det har funnits både centerpartister, moderater och andra som har fått uppdrag.

Några av de första ni tillsatte var moderater. Jag kan konstatera att en partikamrat till en av dem som var med och skrev programmet i Allians för Sverige nu har fått uppdrag som styrelseordförande i en statlig myndighet.

Man kan ju fundera på om det här inte är att kasta sten i glashus. Ni påstår att det såg ut på ett visst sätt. Kan det vara så att man faktiskt känner personer som är klart lämpliga för ett uppdrag och därmed också inser att det är de som borde få jobbet?

Ni påstår att ni har påbörjat ett nytt sätt att arbeta, ändå säger Maud Olofsson: GD, generaldirektör vid Affärsverket svenska kraftnät, headhuntade vi – ”vi” är alltså regeringen.

Man hade påbörjat processen i mars, ändå slutade det med att det var Mikael Odenberg som fick jobbet.

Jag vill fråga Mats Odell: Anser inte Mats Odell att det har varit stort hyckleri och att ni egentligen utser dem ni själva vill men påstår att ni gör det på ett sådant sätt att det är genomskinligt och transparent? Det är ni som tar fram en kandidat som den externa konsulten sedan får godkänna. Vad var det för nytt med det? Vad var det som var så speciellt med den här tillsättningen? Varför hävdade statsministern att det här var en externprocess, när det är Regeringskansliet som har tagit fram personen och regeringen som har headhuntat generaldirektören till Svenska kraftnät? Vad är det för nytt i det?

Anf. 22 BÖRJE VESTLUND (s):

Herr talman! Jag brukar ju inte delta i de debatter som handlar om utnämningsspolitiken, men jag kan inte låta bli i dag. När man ser argumentationen blir man lite beklämd.

Det har mest varit Peter Hultqvist och Eva-Lena Jansson som har fört den här diskussionen. Vi som satt i den här kammaren förra mandatperioden tog del av de tirader av galla som man öste över den dåvarande regeringen när det gällde sättet att hantera detta. Det var KU-anmälningar på nästan varenda utnämning, och det var fel på ditt och datt.

Jag ska villigt erkänna att jag tänkte: Det kommer att bli en radikal förändring. Det var ju ändå bara att sätta sig och skriva om en arbetsordning. Man behövde ju inte förändra någon lagstiftning. Det är bara att bestämma sig för att ha en ordning som man tycker är lämplig.

Sedan visar det sig att det inte blev riktigt så. Man tar några exempel där det har gått till enligt regelboken, därefter redovisar man alla undantag.

Jag kan förstå Mats Odell när han säger att man ibland behöver flytta en myndighetschef till en annan myndighet. Det kan finnas en klokskap i det och det kan vara riktigt att göra så i vissa sammanhang. Mats Odell och jag har ju varit aktiva inom transportpolitiken och vet att det ibland finns behov av att plocka om cheferna på de olika verken av den anledningen att man behöver ha en bredare kompetens i vissa sammanhang. Det tror jag är klokt och förståndigt.

Förutom den argumentationen är ju de undantag man gör förtvivlat många. Häromdagen var det debatt om rikspolischefen. Det skulle man så stolt och snyggt ha utannonserat.

Statsministern stod vid en konferens i Kulturhuset och sade någonting om att det ska bli någon som folket rekryterar, eller något liknande. Det visade sig att det har hört av sig ganska många som vill ha detta jobb. Men dessutom ska man börja titta på några andra som ska tillfrågas. Vad är det för öppenhet? Börjar inte undantagen från denna utnämningsspolitik att bli väldigt många, och är inte detta alldeles för ihåligt?

Man ville skapa ett system, och man hade en god ambition – jag tvivlar inte ett ögonblick på det – när man kom i regeringsställning. Men sedan kom verkligheten i kapp.

Är det inte bättre att Mats Odell erkänner att detta inte går att tillämpa på det sätt som ni hade tänkt er? Undantagen blir väldigt många, och det är ett av de stora problemen. Det är detta hyckleri som vi socialdemokrater upplevde efter att hört er kritik under flera år om att detta skulle vara fel. Sedan gör ni nästan likadant själva. Ni friserade visserligen lite grann i kanterna. Men systemet är exakt detsamma, och det är det som är det intressanta, och det är det som är hyckleriet. Erkänn det, Mats Odell, så kanske man kan hitta en bra form i framtiden där vi alla kan vara överens om hur detta ska gå till, i stället för att ha denna dubbelmoral som hittills har redovisats.

Anf. 23 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Först ska jag vända mig till Eva-Lena Jansson. Nej, det ligger inte alls i mitt svar att jag anser att de 300 chefer som har utsetts under den socialdemokratiska regeringsperioden är olämpliga. Det som jag säger är att de har utsetts enligt en helt annan metod. Det har varit en total slutenhet utan minsta möjlighet till spårbarhet av processerna och ett antal andra parametrar. I dag är det annorlunda.

Låt mig också säga att jag här har en lista över de myndighetschefer som har anställts av regeringen efter valet 2006. Jag kan ur högen plocka några mycket väl kvalificerade och lätt identifierbara socialdemokrater som har fått chefsjobb. Ann-Christin Nykvist har blivit chef för Statens pensionsverk, Dan Eliasson har blivit chef för Migrationsverket, Mikael Sjöberg, som till och med är kusin till den förre statsministern, har blivit en mycket duktig och väl lämpad chef för Arbetsmiljöverket, Staffan

Bengtsson har blivit chef för Statens Försvarshistoriska museer och Barbro Holmberg har blivit landshövding i Gävleborgs län. Detta är några exempel. Någon sorts total förändring därvidlag av att personer utses efter kompetens och oberoende av partibok finns inte alls i den utnämningsspolitik som den här regeringen arbetar efter.

Det som det aktuella fallet handlade om var att få en *second opinion* i processen i Regeringskansliet där man hade tagit fram ett antal kandidater som hade kokat ned till två som prövades av den konsult som hade anlåtats av Näringsdepartementet. Det var alltså en *second opinion*.

Börje Vestlund satt här och lyssnade på tirader, när galla östes och KU-anmälningar haglade, och han hade nu ljusa förhoppningar om att det med en ny regering skulle bli ändring på detta. Han såg fram emot en radikal omläggning.

Jag skulle ändå vilja säga, Börje Vestlund, att det har skett en radikal omläggning. Det går inte så fort att förändra saker och ting. Det är helt enkelt så att om man annonserar – det är en helt ny metod – vet vi att det inte är alla som kan acceptera att deras ansökan om en ny tjänst ska stå att läsa i tidningen några dagar därefter. Men, som sagt, det är ungefär 450 som hittills har sökt, och väldigt många har hittats. Men det finns också exempel, Börje Vestlund, på att det har annonserats och att vi inte har fått in tillräckligt bra sökande, bland annat kanske beroende på den sekretesslagstiftning som vi har i vårt land. Då måste regeringen se till att plocka fram dugliga och bra kandidater på annat sätt. Svårare än så är det inte.

Anf. 24 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Jag måste säga att det är ett ganska sensationellt uttalande när Mats Odell talar om en *second opinion*. Statsminister Fredrik Reinfeldt sade i en intervju med K.-G. Bergström på SVT den 12 februari:

Det är ändå en stor skillnad. Det har skett med en extern konsult i konkurrens med andra, och det är inte vi som har uttalat att han är mest lämpad för tjänsten.

Nu står Mats Odell här i riksdagen och talar om att det är en *second opinion* som man har fått från den externa konsulten, det vill säga att man hade bestämt sig för Mikael Odenberg, tidigare försvarsminister och moderat, och nu bad om en *second opinion*. Men statsministern säger någonting helt annat.

Herr talman! Jag undrar om inte Mats Odell och regeringen borde ha en ödmjukare inställning och faktiskt erkänna att utnämningsspolitiken är betydligt mer komplex än vad ni någonsin har kunnat ana. Detta är faktiskt en mycket svårare uppgift än att bara hävda att allting blir jättebra bara för att man utannonserar tjänster.

Det räcker med att gå till svenskt näringsliv och titta på topparna där och fråga hur många av dem som har fått sitt jobb genom en annons. Väldigt många av dem har blivit headhuntade, precis som Maud Olofsson beskriver att den svenska borgerliga regeringen headhuntade generaldirektören till Affärsverket svenska kraftnät. Man headhuntade Mikael Odenberg. Vore det inte på sin plats att ödmjukt be om ursäkt för de överord som man använde i valrörelsen och nu säga: Nej, det finns fak-

tiskt tillfällen när man inte kan utannonsera tjänster. Det skulle jag gärna vilja höra från Mats Odell.

Anf. 25 BÖRJE VESTLUND (s):

Herr talman! Jag ska inte orda så mycket om vad som hände under den förra mandatperioden. Men jag ska säga att man gick så långt från ledande företrädare i just denna fråga i vissa partier i alliansen – inte från hela alliansen, ska jag villigt erkänna – att man sade att företrädare som var socialdemokrater till och med skulle få sluta sin anställning. Det var faktiskt vad som förekom i debatten under den tiden.

Jag ska göra en kommentar till om en av dessa personer som är socialdemokrat. Ann-Christin Nykvist kunde inte ha varit så besvärlig eftersom hon i princip gjorde en mellanlandning som minister. Innan dess hade hon under många år haft ledande funktioner inom olika myndigheter och hade varit generaldirektör. För att vara riktigt korrekt kan man väl säga att det möjligen var ett undantag.

Jag håller med Mats Odell när han säger att det inte är så lätt. Väldigt många, de allra flesta av de myndigheter som vi talar om, är väldigt stora myndigheter. Detta är en grannliga uppgift, och det kanske finns bara en liten grupp människor som är kvalificerade för just detta uppdrag. Det är inte normalt – inte i näringslivet och inte i organisationslivet, som jag har stor erfarenhet från – att man annonserar ut den typen av tjänster annat än möjligen för formalians skull. Men i huvudsak headhuntar man personer till dessa tjänster eller försöker hitta dem på andra sätt.

Om Mats Odell bara kunde säga: Vi hade nog inte allting hemma när vi sade att allting skulle utannonseras och det skulle vara så öppet.

Det har ju visat sig att verkligheten har kommit ifatt den här regeringen. Då måste man acceptera det och säga: Vi hade nog inte helt och hållet rätt i den bedömning som vi gjorde under valrörelsen och framför allt när vi skulle sätta detta i sjön, och det har också visat sig efteråt.

Be om ursäkt för det, Mats Odell.

Anf. 26 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Det är alltid underhållande och trevligt att debattera med Börje Vestlund och Eva-Lena Jansson. Jag vet inte om det finns så stor anledning att be om ursäkt. Jag sade redan i ett tidigare inlägg till Eva-Lena Jansson att det var en fristående arbetsgrupp som kom med en rapport. Det är den som Eva-Lena Jansson och Börje Vestlund bygger sina inlägg på. Visst är det så att den arbetsgruppen inte fick igenom alla sina förslag i vare sig valmanifest eller regeringsförklaring. Det är väl, höll jag på att säga, ursäkt nog. Arbetsgruppen hade ett antal förslag som diskuterades. Men före valet redovisade vi i ett valmanifest vad regeringen avsåg att göra på detta område.

Eva-Lena Jansson säger att jag och statsministern ger olika besked. Jag skulle ändå önska att Eva-Lena Jansson tittade lite grann på vad som sades i dessa bägge fall. Då kommer hon att finna att jag säger exakt samma sak som statsministern i praktiken sade. Den process som hade varit inom Regeringskansliet underställdes en fristående konsult för att bedöma om detta var bästa möjliga resultat.

Vi har sagt att vi har lagt om utnämningsspolitiken, och jag har upprepat det här i dag. Jag tror att de flesta som försöker göra en ärlig bedömning kan konstatera att vi har gått från ett totalt slutet system, där det över huvud taget inte har förekommit annonsering, till ett system där det nu är huvudregel att annonsera.

Nästa steg i den här processen är att utreda om sekretesslagen behöver förändras för att åstadkomma en ännu större – det låter paradoxalt – öppenhet i processen, nämligen att fler ska våga svara på annonser när regeringen söker efter nya myndighetschefer.

Herr talman! Vi får återkomma till en diskussion om detta när den processen eventuellt lett fram till en proposition.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2007/08:391 om föräldrar som inte orkar med sin föräldraroll

Anf. 27 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Monica Green har frågat mig vad jag avser att göra för att stärka utsatta familjers situation.

Jag, liksom regeringen i övrigt, delar Monica Greens oro. Vi ser väldigt allvarligt på rapporteringarna om att våra barn och unga mår psykiskt dåligt. Barn har rätt till bästa uppnåeliga hälsa, det vill säga rätt till bästa möjliga fysiska, psykiska och sociala välbefinnande.

Som ansvarig folkhälsominister är jag övertygad om att insatser riktade till barn och unga bör ta sikte på att öka förutsättningarna för goda relationer, framför allt mellan barn och deras föräldrar men även med andra barn och vuxna. Den mest centrala aspekten av barns uppväxtvillkor är relationen till föräldrarna. Föräldrarna är de som känner sina barn bäst. Goda relationer mellan barn och föräldrar ökar möjligheterna till en god hälsa under hela livet. En trygg anknytning till föräldrarna under de första levnadsåren är en avgörande förutsättning för god psykisk hälsa senare i livet.

Föräldraskapet innebär ett stort ansvar. Föräldrar ska ha tålamod, tid och kraft för att hjälpa till rätta, ge stöd och råd och lösa olika problem. Många föräldrar känner sig ensamma i sin uppgift och kan under längre eller kortare perioder av livet hamna i en situation där de inte mår med uppgiften att fostra ett barn.

Samhället har här en viktig uppgift i att stödja och, när det finns behov, komplettera föräldrarna under barnets uppväxt. Ett tidigt och brett generellt föräldrastöd under barnets hela uppväxttid kan förebygga andra större problem som svårare psykiska problem liksom problem i parrelationen. Ett riktat stöd vid särskilda behov kan vara avgörande för att undvika omfattande insatser från socialtjänstens sida i form av att barnet måste placeras utanför det egna hemmet.

Kommuner och landsting har ett särskilt ansvar när det gäller barns rätt till en trygg och god uppväxtmiljö. Mödra- och barnhälsovården har en viktig funktion i att ge stöd till föräldrar som väntar barn och under barnets första levnadsår. Barnavårdscentralerna har även den viktiga

funktionen att fånga upp de familjer där det finns missförhållanden eller samspelsproblem under det första levnadsåret.

Regeringen är positiv till familjecentraler. De är ett exempel på en stödjande miljö för barnfamiljen som präglas av arbete i team där olika komponenter och olika hälsoaktörer ingår. Vid familjecentralerna bedrivs en verksamhet som är generellt hälsofrämjande, tidigt förebyggande och stödjande. Föräldrar och barn är delaktiga och erbjuds lättillgängligt stöd. Det saknas emellertid samlad kunskap om det faktiska antalet familjecentraler i landet, vilka verksamheter som ingår i familjecentralerna samt hur de är organiserade och finansierade. Det saknas även en sammanställning av erfarenheter från internationell forskning om verksamheter med liknande syfte. Regeringen gav därför i juni 2007 Socialstyrelsen i uppdrag att kartlägga familjecentralerna och sammanställa befintlig kunskap om dem och deras betydelse. Uppdraget ska redovisas senast den 1 april 2008.

Det är angeläget att stödinsatser för barn och ungdomar samordnas på ett bättre sätt än vad som är fallet i dag. Samverkan fungerar bättre om den gynnar och utnyttjar yrkesgruppers olikheter än om yrkesgrupper behöver utveckla generalistkompetens. Samverkan mellan alla aktörer, i alla sektorer, som har föräldrar som målgrupp bör utvecklas. Särskilt viktigt är det att skapa stödjande miljöer och mötesplatser, framför allt för barn och barnfamiljer, och att vidareutveckla samverkan med frivilligsektorn.

En välfungerande skolhälsovård har också en viktig roll i arbetet med att förebygga psykisk ohälsa bland barn och ungdomar. Även ungdomsmottagningarna är av stor betydelse eftersom en stor del av verksamheten ägnas åt stöd och hjälp till ungdomar i deras psykoemotionella utveckling.

Den folkhälsopolitiska propositionen, som regeringen inom kort presenterar, innehåller bland annat insatser som ger stöd och hjälp till föräldrar i deras föräldraskap. Jag vill emellertid inte föregripa redovisningen av de planerade insatserna.

Anf. 28 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Tack så mycket för svaret.

Det är viktigt att vi diskuterar de här frågorna. Jag har ställt några interpellationer på det här området eftersom det finns utsatta barn som mår mycket dåligt.

Först vill jag slå fast, och detta vet jag att vi är överens om, att de allra flesta barn i Sverige har det bra i dag. Det är bra att det är så och att vi under en lång tid har byggt upp både en föräldraförsäkring och en bra verksamhet för barn när det gäller barnomsorg, barnvårdscentraler och så vidare. Det finns också andra exempel på hur man kan stötta föräldrar.

Bara för att de allra flesta barn mår bra betyder det inte att alla gör det. Det finns tyvärr barn som far väldigt illa och föräldrar som inte orkar med sin föräldraroll. Det kan vara barn som utsätts för våld och sexuella övergrepp, och barn kan tvingas utstå att bli vittnen till våld. Det finns andra exempel på att barn får illa och att det förekommer i alla samhällsskikt. Inte minst mordet på Kungsholmen har visat att det förekommer att föräldrar inte orkar med sin föräldraroll. Det gäller såväl föräldrar som har det ekonomiskt gott ställt som föräldrar som har det ekonomiskt

dåligt ställt. Det är därför som vi måste visa att vi vågar prata om de här frågorna.

Vi måste samarbeta mer över partigränserna. Och vi måste vara många som på ett tidigt stadium ser när barn far illa. Man upptäcker inte så tidigt när barn i slutna familjer och familjer som inte använder sig av förskola far illa. Därför är det viktigt att det finns en krets kring barn av andra än bara föräldrarna. Det är oerhört viktigt att se till att alla barn får möjlighet att träffa andra vuxna, till exempel genom förskola, öppen förskola eller frivilligorganisationer där barn kan vistas, och att man kan titta till även sådana barn som inte utnyttjar något av det som samhället erbjuder för barn.

Det finns barnahus och några exempel på hur polis, sociala myndigheter, barnavårdscentraler och andra samverkar för att stödja barn som far illa. Det finns också familjecentraler.

I tvärpolitiska barngruppen, som jag sitter med i här i riksdagen, anordnade vi ett seminarium i onsdags. Där diskuterade vi just våld mot barn och hur man kan stötta barnen mycket tidigare. Precis som jag sade tidigare förekommer våld mot barn i alla samhällsskikt, och vi måste på ett tidigt stadium upptäcka de 10 procent som far illa. Det efterlystes fler barnahus i hela Sverige men också att familjecentraler skulle kunna utvecklas mycket mer och byggas ut över hela landet. Hur tänker Maria Larsson fortsätta det arbetet?

Anf. 29 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Det finns ett afrikanskt ordspråk som lyder: Det går åt en hel by för att uppfostra ett barn. Alla vi som är föräldrar skulle nog kunna instämma i det. Att vara förälder är bland det svåraste som finns men samtidigt bland det mest intressanta, spännande och meningsfulla man kan ägna sig åt.

Min och regeringens tanke är att stöd behövs i föräldraskapet. När den första tiden har gått och när man har fått sin föräldrautbildning som till största del ges innan barnet är fött kan man känna sig ganska övergiven. Vad gör jag som förälder när femårstrotset sätter in eller när tonåringen börjar hänga ute och komma hem berusad på kvällarna? Hur tacklar jag föräldrarollen och var kan jag få stöd någonstans? Det är därför vi är så tydliga med att det behövs ett stöd till föräldrar under barnets hela uppväxt. Jag kan beklaga att det inte är på plats.

Redan 1997 kom en utredning som hette *Stöd i föräldraskapet*. Den pekade på behovet av ett föräldrastöd generellt under hela uppväxten. Tyvärr togs det inte om hand på något särskilt sätt av den tidigare socialdemokratiska regeringen. Utredningen pekade också på att särskilt barn med utländsk bakgrund och föräldrar till barn med funktionsnedsättning kunde behöva speciella, specifika insatser. Jag kan beklaga att så lite gjordes då.

Men nu har vi ambitionen att höja nivån på stödet till föräldrar. Det kommer förslag om detta i den folkhälsopolitiska propositionen som jag dock inte ska föregripa i detalj. Men jag beklagar som sagt att inte mer har gjorts tidigare. Utsatta barn har alltid funnits.

Jag har denna vecka träffat vuxna som blev placerade som barn och utsattes för brott. När samhället hade gripit in, gjort ett omhändertagande, placerat i barn- eller familjehem utsattes dessa barn för brott. Det är yt-

terst beklagligt att detta har hänt. Vi måste göra allt för att förebygga att det händer igen.

Det gäller att se det i rätt sammanhang och med rätt perspektiv. Precis som Monica Green säger har de flesta barn i Sverige det bra. De flesta föräldrar älskar sina barn. Jag skulle vilja säga att alla föräldrar älskar sina barn. Men det kan komma psykisk sjukdom och inte minst missbruk in i en familjesituation som gör att föräldrar förlorar förmågan att se vad som är barnets bästa. Det generella föräldrastödet kan fånga upp en del av problematiken, men det behövs också specifika insatser där behoven är särskilt stora.

Vi har valt att också fokusera på barns utsatthet i missbrukarmiljöer. Vi har gjort en stor satsning på att alla kommuner ska kunna erbjuda stöd och hjälp till barn som växer upp i missbrukarmiljö. Vi hade en stor satellitkonferens som direktsändes och samlade 7 000 personer över hela Sverige för att mobilisera igångsättandet av detta arbete. Det finns 50 miljoner kronor ute på länsstyrelserna för att starta den typen av verksamhet.

Vi har ett stort problem. Det finns alltför många barn i dag som lever i en otrygg tillvaro beroende på att det finns missbruk och ibland även psykisk sjukdom i familjen. De barnen har varit osynliga, glömda och gömda. Nu försöker vi kraftsamla och mobilisera så att det ska finnas en väl fungerande verksamhet i varje kommun.

Anf. 30 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Jag tackar för inlägget även om Maria Larsson försöker skylla saker och ting på den socialdemokratiska regeringen. Jag vill bara påminna om att det är ni som är i regeringsställning. Det är ni som ska se till att det händer saker. Maria Larsson talar om att höja nivån på stödet till dessa föräldrar. Det vore intressant att veta vad det innebär.

Låt mig återvända till de utsatta barnen och deras föräldrar. Jag håller med Maria Larsson om att alla föräldrar älskar sina barn. Det är till och med så att de allra flesta föräldrar som utsätter sina barn för övergrepp vet att de gör fel men vet inte hur de ska kontrollera sig. Det är också därför som Bris jourtelefon får ta emot så många samtal från barn men också från föräldrar som ringer och är förtvivlade för att de har gjort fel.

Det är därför viktigt att vi försöker utveckla till exempel detta med familjecentraler där olika delar i samhället samarbetar – polis, sociala myndigheter, kommunen och andra – och finns runt barnet och stöttar det när det har blivit utsatt.

I dag finns det sex barnahus. Det är viktigt att det finns minst ett i varje län. Vi måste se till att det utvecklas sådan verksamhet. Jag hoppas att Maria Larsson håller med mig om det.

Det skulle vara intressant att höra hur Maria Larsson ställer sig till förslag om till exempel föräldrautbildning och att alla barn har möjlighet att komma till förskolan. Ser Maria Larsson några problem med att vårdnadsbidraget införs? I Norge har man sett att det förekommer att vissa föräldrar väljer vårdnadsbidrag och isolerar sig från samhället och inte deltar i det sociala umgänget med andra. Kan det finnas en risk att barn i familjer som väljer vårdnadsbidrag i framtiden får illa? Hur tänker Maria Larsson i så fall tackla det?

Det är viktigt att båda föräldrarna känner ett ansvar och att vi ser till att vi fortsätter att utveckla jämställdheten i vårt land. Tyvärr ser vi att vi får en backlash på jämställdheten. Vi ser att det inte är lika många pappor som tar ut föräldraledighet som vi hade tänkt oss. Det kommer att ta flera hundra år innan vi får delad föräldraförsäkring om det ska fortsätta i denna takt. Jämställdheten i samhället går bakåt och pappor tar inte sitt ansvar. Hur ser Maria Larsson på att vi inte har ett delat föräldraskap och att inte både mamman och pappan tar sitt ansvar? Det skulle vara intressant att utveckla det.

Samtidigt vet vi att vi måste stötta ensamstående föräldrar. Utsatta barn finns både i den så kallade kärnfamiljen och bland ensamstående föräldrar. Hur stöder vi de föräldrar som är ensamstående?

Anf. 31 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Det blir en spretig debatt. Det är många olika saker som ska upp på agendan. Utgångspunkten var stöd till föräldrar i deras viktiga uppgift som föräldrar. Det finns mycket man kan blanda in där, men jag vill poängtera att man inte kan stå här som socialdemokratisk företrädare och säga att man inte har något ansvar för den tid som har varit. Det jag ville påtala var att väldigt lite stöd till föräldrar utvecklades under den socialdemokratiska regeringsperioden. Det kom en utredning redan 1997 som tydligt pekade på detta men ingenting gjordes. Den togs inte om hand under alla de år som Socialdemokraterna hade möjligheten.

Likadant är det med familjecentralerna. De växte fram på många kommun- eller landstingspolitiska initiativ. Kristdemokrater har varit aktiva i många kommuner för att få till stånd en etablering av familjecentraler. Men från den socialdemokratiska regeringens sida gjorde man inget.

Nu vill vi skapa en överblick över hur situationen ser ut för att ha det som utgångspunkt för det vidare arbetet. Familjecentraler är ett väldigt bra sätt att organisera verksamheter riktade till barn och familjer på. Man samlar olika professioners kompetens och lokaliserar dem till ett ställe. Då blir det enkelt för olika familjer att få träffa olika professioner med barnens bästa i fokus. De är fantastiska inrättningar, men de har inte vuxit fram genom något stöd från den tidigare regeringen. I dag är vi glada att ha dem.

Jag är också glad för barnhusen som också har det samlade synsättet på barns bästa. Det står i fokus för deras verksamhet. Vi fick en rapport alldeles nyligen om de sex barnhusen. Där kan man se att de har fungerat väl. Verksamhetsföreträdarna är nöjda, men det är fortfarande så tidigt – de har varit i gång så kort period – att någon riktig utvärdering inte går att göra. Ändå har det spontant växt fram ytterligare fem barnhus på olika ställen i landet som har blivit efterföljare därför att man har sett att verksamheten har haft ett bra barnperspektiv.

Sedan berör Monica Green frågan om förskolan och om vårdnadsbidraget kan göra att fler barn far illa. Jag skulle vilja säga att det är fel utgångspunkt. Vårdnadsbidraget är till för att ge föräldrar möjlighet till mer tid med sina egna barn. Det ska också vara ett möjligt och rimligt valalternativ. Redan i dag finns en del som har vårdnaden om sina barn men utan att få någon ersättning för det från samhället.

Det är socialtjänstens uppgift i varje kommun att ingripa i varje fall där ett enskilt barn riskerar att fara illa. Jag tror inte ett ögonblick på att den problematiken skulle öka med införandet av ett vårdnadsbidrag. Det gäller hela tiden att ha en aktiv mödravård, barnavård och socialtjänst som kan identifiera när det finns en problematik i en familjesituation dit ett barn snart ska anlända och genast ta tag i den problematiken.

Vårdnadsbidraget kommer att vara ett uppskattat inslag för att lösa mycket av det som ibland kallas för livspusslet. Jag möter ibland föräldrar som säger att de inte får ihop livet, att de stressar och att det blir mycket irritation. Precis därför tror jag att vårdnadsbidraget kan bidra till att färre barn känner av stressen i sitt dagliga liv och får mer tid. All forskning visar att relationen till föräldrar är det viktigaste i varje barns liv. Att utveckla en relation kräver tid, och den tiden upplever en del föräldrar att de inte har. Därför kan vårdnadsbidraget bli väldigt betydelsefullt.

Anf. 32 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Där spårar tyvärr Maria Larsson in på fel spår när hon påstår att all forskning visar att vårdnadsbidraget skulle vara bra. Vi har sett i Norge att det finns vissa föräldrar som tyvärr isolerar sig från samhället och att det är svårare för samhället att upptäcka att barn far illa. Jag tror inte att Maria Larsson har läst all forskning som finns om hon påstår att all forskning visar det.

I övrigt är det rätt att vi också har ett ansvar. Jag ville bara påpeka att det är ni som är i regeringsställning nu. Det är ni som ska leverera och leva upp till det som ni har sagt i era vallöften. Men självfallet har vi socialdemokrater också ett ansvar. Vi har också satsat oerhört mycket på barn genom tiderna genom en utbyggd föräldraförsäkring. Vi har världens bästa föräldraförsäkring. Vi har en väldigt lång föräldraförsäkring som vi förutsätter att föräldrarna ska dela. Vi har satsat på fler vuxna i skolan, fler vuxna i förskolan och så vidare. Det har vi socialdemokrater gjort under en väldigt lång tid där vi satte barnen i fokus, levde upp till FN:s barnkonvention och alltid såg till barns bästa.

Men icke förty är det fortfarande så att det finns barn som man inte upptäcker och barn som lever i förhållanden där föräldrar inte orkar med sin föräldraroll. Där måste kommunpolitiker, regionpolitiker, landstingspolitiker, riksdagspolitiker och regeringen jobba tillsammans för att få en bättre situation för dessa utsatta barn.

Anf. 33 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Det är en lite konstigt retorik som Monica Green använder. Hon tror att det är farligt att föräldrar umgås mer med sina barn genom ett vårdnadsbidrag samtidigt som hon tycker att vi har världens bästa föräldraförsäkring där föräldrar också får umgås med sina barn.

Jag tycker att det är bra att föräldrar känner att de har tid med sina barn. Det finns mer än hundra högkvalitativa studier som tydligt pekar på sambandet mellan barns psykiska hälsa och en väl fungerande relation och anknytning till föräldrarna. Att utveckla det stärker barnens psykiska hälsa upp i vuxen ålder. Det är utgångspunkten för vårt tänkande, och vi kommer att leverera i motsats till den tidigare regeringen. Tro mig!

Det är också intressant att höra att Monica Green så tydligt talar om en delad föräldraförsäkring. Tyvärr har inte Monica Green någon mer talartid, så det är lite fräckt att ställa frågor, men det hade naturligtvis varit intressant att få utvecklat om det nu handlar om en delning 50–50 och om det kommer att vara Socialdemokraternas linje i den kommande valrörelsen inför valet 2010. Det tror jag att svenska föräldrar är intresserade av att veta.

Vår utgångspunkt är att den tid som föräldrar får med sina barn och den tid som barn får med sina föräldrar är oerhört central och viktig. Det är därför vi ser alla möjligheter att tillskapa mer tid. Föräldraförsäkringen är bra, men en del föräldrar vill förlänga tiden ytterligare, och då kommer vårdnadsbidraget att vara en möjlighet. För första gången kommer man att få ersättning för det viktiga arbete som man faktiskt utför också efter föräldraförsäkringens slut.

Leverans kommer, till skillnad mot hur det var under den tidigare regeringen.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2007/08:417 om länsstyrelsernas tillsynsansvar för barn och ungdomar

Anf. 34 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Monica Green har egentligen interPELLERAT Göran Hägg-lund och Mats Odell på de här frågeområdena, men båda interpellationerna har hamnat hos mig. Det blir till att hålla till godo med det.

Monica Green har frågat statsrådet Odell om han tänker vidta några åtgärder för att förbättra länsstyrelsernas möjligheter att bedriva sitt tillsynsansvar för barn och ungdomar. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

För cirka fyra månader sedan överlämnade Utredningen om tillsynen inom socialtjänsten sitt slutbetänkande *Samordnad och tydlig tillsyn av socialtjänsten* till mig. Utredningen föreslår bland annat att tillsynen organiseras om för att skapa en stark, tydlig och mindre sårbar tillsyn samt att tillsynen får en resursförstärkning. Utredningen har remissbehandlats och remisstiden gick ut för bara några dagar sedan.

Utredningen har haft ett särskilt tilläggsuppdrag att överväga och föreslå åtgärder som särskilt stärker tillsynen över barns och ungas rättigheter inom socialtjänstens olika områden. De förslag som utredningen redovisar i denna del omfattar sammanfattningsvis att det ska utvecklas metoder för hur tillsyn som rör barn och unga ska genomföras, att tillsynsmyndigheten ska ta fram särskild information till alla barn och unga som får insatser – information om deras rättigheter och hur de kan komma i kontakt med tillsynsmyndigheten – och att alla HVB för barn och unga ska besökas för tillsyn minst två gånger per år, varav ett ska ske oanmält.

Utredningens förslag tillsammans med samtliga remissvar ska nu noggrant gås igenom och beredas i Regeringskansliet.

Men jag vill påpeka att tillsynen av socialtjänstens verksamheter för barn och unga även är och har varit ett prioriterat område under 2006, 2007 och 2008. Länsstyrelserna har haft och har fortfarande extra resurser för detta. Till resurserna har fogats ett par omfattande uppdrag. Länsstyrelserna ska bland annat utöva operativ tillsyn över enskilda och of-fentliga verksamheter där barn och unga ges insatser, granska hanteringen av familjehemsärenden och familjehemsplaceringar, granska dokumentation och handläggning av utredningar och se till att hanteringen är rättssäker samt att barn kommer till tals och granska hur kommuner hanterar anmälningar om barn som far illa.

För de 10 miljoner kronor som länsstyrelserna får årligen för 2007 och 2008 ska man dessutom utöva tillsyn av samtliga enskilda HVB för barn och unga.

Det så kallade Barnuppdraget ska redovisas för mig i slutet av mars i år.

Jag är dock inte övertygad om att det enbart räcker med tillsyn för att komma åt de problem som många barn och unga drabbas av i form av bland annat övergrepp och våld i familjer. Regeringen har på mitt initiativ därför nyligen tillsatt en utredning som ska se över hur skyddet för utsatta barn kan stärkas. Den ska också överväga om alla åtgärder som berör barn borde sammanföras till en särskild barnskyddslag.

Anf. 35 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Tack för att vi kan ha den här diskussionen. Jag hade ställt frågorna till Mats Odell, och det var av den anledningen att det är Mats Odell som ger pengar till länsstyrelserna. Jag var också förvånad över att den generationsväxlingssatsning som Socialdemokraterna införde med 130 miljoner extra till länsstyrelserna, alltså 330 tjänster, har dragits in av den borgerliga regeringen. Det finns alltså 330 tjänster färre på länsstyrelserna nu för att kunna arbeta med tillsyn över bland annat sådana hem som vi pratar om nu. Det beklagar jag.

Maria Larsson påpekar att regeringen har fortsatt att ge stöd såsom vi gjorde med de 10 miljoner som Socialdemokraterna började med för att tillsynen skulle bli bättre. Vi har ju tyvärr sett exempel på hem där barn inte har fått den behandling som de behöver när de har blivit omhändertagna. Därför måste det ske en tillsyn, och man måste fortsätta med det. Jag blir då oroad över att länsstyrelserna får mindre anslag än tidigare, bland annat genom indragningen av det som vi kallade för en generationsväxling.

Dessutom är jag lite oroad över den privatiseringsiver som finns i samhället i dag. Finns det planer på att man ska privatisera även sådan här tillsyn? Jag har inte sett några exempel på det än, men vi ser ju privatiseringar på alla andra områden, och då måste jag ju ställa den frågan. Kan det bli så i framtiden att även sådana saker ska privatiseras?

Det var de frågorna jag ville ha svar på.

De barn som vi faktiskt pratade om redan i den förra interpellationen, de utsatta barnen, måste bli omhändertagna på ett bra sätt när det har gått så långt i familjer att man inte klarar det längre. Då måste också länsstyrelserna ha ett tydligt uppdrag och också ha resurser till att klara av den här tillsynen på ett bra sätt eftersom det är så många som far illa annars.

Anf. 36 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Det är inte bara Mats Odell som ger pengar till länsstyrelserna. Det kommer också pengar från andra budgetar, vilket man ser om man tittar på det departementsvis. Eftersom länsstyrelsen har hand om också den sociala tillsynen, som ligger inom mitt ansvarsområde, är det jag som ansvarar för den delen också gentemot länsstyrelserna.

De 130 miljoner som Monica Green talade om var ju en förstärkning för att dölja lite arbetslöshet inför valet. Man tillförde mycket pengar till länsstyrelserna, men av de tjänster som tillskapades för att dölja arbetslösheten var det ju en försvinnande liten del som sysslade med social tillsyn. Det vet både Monica Green och jag. De pengarna har för övrigt också Socialdemokraterna nu dragit tillbaka.

Däremot håller jag med om att tillsynen är väldigt central och väldigt viktig. Den är ett av de viktigaste instrumenten för att se till att vi har en väl fungerande vård för barn och unga när samhället måste ingripa. Det första är alltid att förebygga att ett omhändertagande sker och att ge stöd åt föräldrar i deras roll i hemmiljön, men ibland finns det inga andra val, utan ett ingripande måste ske. Att då garantera att det blir så positivt som det kan bli i den situationen och i den utsattheten, ja, det är min allra högsta prioritering och någonting som vi har arbetat väldigt mycket med.

Vid sidan av tillsynen måste vi ha en bra lagstiftning som är till gagn för barnets bästa. Därför har riksdagen beslutat om en proposition med en lagändring som nu träder i kraft den 1 april, och jag är väldigt glad att den kommer på plats. Den stärker barns möjlighet att få komma till tals och att få sin egen vilja dokumenterad vid ett ingripandeförfarande. Det ska också vara en del av beslutsunderlaget när man måste gå in med LVU. För mig är det en oerhört central och viktig förbättring. Man får aldrig som vuxen tala över huvudet på ett barn, den det berör, vid ett ingripande som ett omhändertagande. Barnet ska ha rätt till information och rätt att få uttrycka sin vilja och att få den viljan dokumenterad.

Sedan måste vi också, när en placering har skett i familjehem eller i ett HVB, ha en väl fungerande tillsyn. Därför har vi nu gett länsstyrelserna extra pengar just därför att de ska kunna ha tillsyn av varje HVB. Varje HVB ska besökas. Det är också det som den nya Tillsynsutredningen föreslår, nämligen att man ska ha kontinuerliga besök. Det ska vara två besök per år till alla, och ett ska vara oanmält. Man ska kunna tala med barnet utan att det finns andra vuxna i närheten.

De här sakerna kan man tycka är självklarheter, men så har inte tillsynen gått till. Därför är det viktigt att vi kringgärdar tillsynen med ett ganska strikt reglemente, och allt ska ske med utgångspunkt i barnets bästa för att ge barn förutsättningar, också i utsatthet, att få en så trygg och förutsägbar tillvaro som möjligt så att tillit till vuxenvärlden kan skapas också utifrån denna utsatthet.

Anf. 37 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Jag tycker att det är beklagligt att Maria Larsson påstår att hårt arbetande tjänstemän på länsstyrelserna, som gör ett oerhört viktigt jobb med bland annat den här tillsynen, skulle syssla med något slags dold arbetslöshet. Det är väldigt låg retorik, tycker jag. Det är möjligt att man försöker använda sig av det från den borgerliga regeringens sida, men det är oerhört trist att man påstår att tjänstemän på länsstyrelserna,

som gör ett så oerhört viktigt jobb, finns där för att de ska dölja arbetslöshet. Det är tragiskt att man ser det på det sättet från regeringens sida, och det är också tragiskt att man har dragit in de pengarna.

När det gäller de särskilda medel för tillsyn, som vi startade med under vår socialdemokratiska tid i regeringsställning och som också regeringen har fortsatt med, har vi nu utökat dem i vårt budgetalternativ. Vi vill ha en större satsning på den tillsynen eftersom vi tycker att det här är så viktigt. Men regeringen har inte ökat på det utan behållit det som vi hade tidigare. Vi har en högre anslagsnivå i vårt budgetalternativ.

Min interpellation handlade ju faktiskt inte bara om själva tillsynen utan också om de utsatta barnen och om att 26 procent av Sveriges tonåringar säger att de har personliga problem och att de inte har någon att tala med utanför familjen när det uppstår en krissituation i familjen.

De saknar en person att få tala med, som jag beskriver i interpellationen. De behöver ha en skolkurator eller skolsköterska, eller någon annan vuxen, som de kan tala med när det uppstår en kris i familjen. Dessutom beskriver jag i interpellationen den barnfattigdom som enligt EU:s definition ökar i Sverige i dag. I Sverige finns drygt en miljon hushåll med barn, och en undersökning som riksdagens utredningstjänst gjort visar att 10 000 barnhushåll som tidigare inte var fattiga nu är det.

Jag undrar hur Maria Larsson ser på detta. Hur ska man stödja familjerna för att motverka barnfattigdomen i Sverige? Det är beklagligt att samhället blir tudelat och klyftorna ökar. Jag skulle gärna vilja ha kommentarer även till detta, vilket jag också skrev i interpellationen.

Anf. 38 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Låt oss först klara upp detta med de 130 miljonerna. Det låter nästan som om Monica Green skäms över att Socialdemokraterna gjorde en arbetsmarknadspolitisk satsning. Det är inget att skämmas över, men man får ta sakerna för vad de är.

Vad gäller de 330 jobben var 210 av dem traineeutbildningar för att så småningom fylla kompetensen. De var inte på något sätt specialdestinerade till tillsyn av den sociala barn- och ungdomsvården. Det ska vi ha klart för oss. Sedan var det 100 arbetstillfällen som skulle förstärka ärendehandläggning och tillsyn, men det gällde den totala tillsynen vid länsstyrelserna. Endast en bråkdel av dem sysslade med tillsynen av den sociala barn- och ungdomsvården.

Vi måste ha lite ärlighet i debatten, Monica Green, och inte fara med siffror som ger intrycket att 330 personer hade extra tillsyn över den sociala barn- och ungdomsvården. Så var inte fallet. Den satsningen var på marginalen och hade andra bevekelsegrunder. De kan ha varit väl så viktiga, men de måste betraktas för vad de var. Nu handlar debatten om den sociala barn- och ungdomsvården, och då är det den vi ska diskutera. Därför ska vi också använda de siffror som är relevanta för just den debatten.

När det gäller de pengar ni från början tillförde var inte heller de specialdestinerade till den sociala barn- och ungdomsvården. De 10 miljoner som nu finns har vi gett tydliga uppdrag för. Barnuppdraget kommer att redovisas för mig. Den andra satsningen fortsätter även under 2008, och jag hoppas få en bra rapport från länsstyrelserna över vad de åstadkommit.

Jag tror att det i framtiden kan behövas ökade insatser för tillsyn. Tillsynsutredningen pekar tydligt på att det finns behov av mer resurser. Det är en fråga som vi så småningom naturligtvis måste ta ställning till.

Tillsynen är central. Den är ett organ för att kontrollera att ingen faller mellan stolarna, att inga glapp uppstår när människor hamnar i utsatthet. Jag ser det som oerhört viktigt att vi har en aktiv och duktig tillsyn, och det kommunicerar jag givetvis på ett tydligt sätt i våra regleringsbrev till länsstyrelserna. Det var därför de fick uppdraget.

Barnfattigdomen ökar, säger Monica Green. Ja, så kan det vara, även om vi ännu inte har riktigt tydliga siffror. Eftersom barnfattigdomen är ett relativt mått beror ökningen i sin tur på att arbetslösheten sjunker och många människors inkomster ökar. Det låter paradoxalt, men så fungerar det. Andelen hushåll som har inkomster under 50 procent av medianinkomsten ökar. Det vi alltså har att förhålla oss till är ett relativt mått.

Jag vill nog tro att också Monica Green är glad över att fler människor i vårt land i dag har ett jobb och får ökade inkomster. Det tror jag är ett av de allra tyngst vägande skälen till att kunna trygga en bra tillsyn i framtiden. Vilka resurser vi har hänger ihop med att ha en väl fungerande välfärd och en väl fungerande tillsyn. Det gäller också att vi har många människor i jobb och får skatteintäkter så att människors levnadsstandard ökar. Sedan ska resurserna och samhällets skyddsnät finnas på plats för dem som hamnar i utsatthet. Däröf är vi överens.

Anf. 39 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Det är jättebra att det tillkommer fler jobb i samhället. Det är kanon att vi efter en lång tid av internationell högkonjunktur och ordning och reda i statens finanser sett till att vi får nytta av högkonjunkturen så att det blir fler jobb. Det var 150 000 nya jobb som kom till under vårt senaste år i regeringsställning. Endast 60 000 nya jobb kom till under förra året. Nu ser vi dessutom att tillväxtsiffrorna inte ökar i den takt som Anders Borg tidigare trodde, utan han har fått skriva ned tillväxttakten. Tyvärr kommer vi inte att få se arbetslösheten minska lika mycket framöver. Men vi ska glädjas åt den högkonjunktur som vi för närvarande har, och vi får hoppas att Sverige kan hålla kvar den så länge som möjligt.

Det var alltså under vår tid i regeringsställning som högkonjunkturen började och betydligt fler kom i arbete under vårt sista regeringsår, 2006. Det är vi glada och stolta över. Vi är också glada och stolta över att det just nu tillkommer jobb. Där har vi absolut inte någon annan uppfattning. Då kan vi också använda de skattemedel som kommer in. När människor är i arbete kan vi använda skattemedlen på ett bra sätt, bland annat se till att tillsynen vid länsstyrelserna fungerar väl. Därför har vi i vårt budgetalternativ satsat mer på sådan tillsyn.

Jag skäms inte för ett ögonblick över att vi gjorde en generationsväxling och satsade på det vid länsstyrelserna. Det var Maria Larsson som påstod att det var fråga om något slags dold arbetslöshet. Det var hon som tog de orden i sin mun. Det var inte jag. Jag tycker att de gjorde ett mycket bra arbete, och jag beklagar att den borgerliga regeringen inte vill satsa på det sättet.

Anf. 40 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Så roligt att både Monica Green och jag kan glädjas åt att jobben växer i Sverige! Monica Green är kanske en av bedömarna, men det finns bland annat ganska många utländska bedömare som säger att omläggningen av politiken i Sverige har genererat en del av de nya jobben. Ja, en del är konjunkturberoende, precis som det var under Socialdemokraternas tid, men det betonas att omläggningen av politiken renderat de 60 000 nya jobben. Totalt handlar det om 163 000 nya jobb. Det är fantastiskt och visar att man med politiska medel, genom att skruva om, kan få fram fler jobb än vad som skulle uppstått enbart ur ett konjunkturläge.

Sverige utpekas från Europa som ett föredöme, som det land som lyckats allra bäst under den här högkonjunkturen när det gäller att tillskapa nya jobb. Högkonjunkturen finns på plats i alla länder, men den skapar inte alltid nya jobb. Det beror till stor del på hur politiken utformats.

Herr talman! Jag har pekat på en hel del saker som denna regering gör för att öka barns skydd i händelse av utsatthet. Jag har pekat på att vi redan nu har satt en lagstiftning på plats som jag tror kommer att bli väldigt central. Barn får rätt att komma till tals, de har rätt att bli dokumenterade och deras vilja ska vara en del av beslutsunderlaget.

Jag har tillsatt en utredning som ska titta på hur vi kan stärka skyddet för de utsatta barnen ytterligare. Vi har dessutom gett en stor resursförstärkning till psykiatrin, varav merparten gått till just barn- och ungdomspsykiatrin. Stora satsningar är på gång för att åtgärda problemet. Därtill kommer att vi ska ha en väl fungerande tillsyn, och remissinstanserna har nu tittat på Tillsynsutredningens förslag. De har vänt och vridit på det, och jag ser fram emot att få en sammanställning av remissvaren för att se hur vi kan gå vidare och ytterligare förstärka tillsynen.

Jag tackar för debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2007/08:414 om beredning av betänkande SOU 2007:9

Anf. 41 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Herr talman! Björn von Sydow har frågat mig vilka initiativ som jag avser att ta med anledning av betänkandet SOU 2007:9 *Svenskan i världen*.

Svenskundervisningen i utlandet, som hanteras av Svenska institutet, har en tydlig och stark Sverigefrämjande karaktär genom att den stärker kunskapen om och intresset för Sverige. Det är därför för mig en angelägen verksamhet.

Utredningen *Svenskan i världen* kom för ett år sedan. Utredningens förslag innebär ökade krav på Svenska institutet och ökade kostnader. Några finansieringsförslag angavs inte i utredningen.

Utredningen har inte remissbehandlats men vi har en pågående dialog med Svenska institutet. Institutet har inkommit med en handlingsplan för stöd till svenska språket vid utländska universitet, där man tagit hänsyn

till utredningens förslag. Bland annat anges institutets kriterier för verksamheten, nämligen

- att utveckla kompetensen och kapaciteten för svenskundervisning vid utländska lärosäten,
- att verka för en hög nivå i undervisningen och därmed på studenternas kunskaper,
- att utveckla långsiktiga samverkansformer med utvalda universitet med särskilt goda förutsättningar att bedriva en kvalitativ undervisning, spjutspetsforskning eller Sverigefrämjande insatser och
- att utveckla en systematisk relationsskapande och uppföljande verksamhet med svenskstudenter i syfte att i högre grad nyttja den Sverigefrämjande potential som de representerar. I detta stärks samverkansmöjligheterna med olika Sverigefrämjande aktörer – forskarmiljöer, handelsfrämjande miljöer med flera.

Jag vet att institutets verksamhet på detta område är mycket uppskattad av de många utländska lärosätena, av utlandsmyndigheterna och av andra Sverigefrämjande miljöer i utlandet – såväl inom forskning som inom utbildning och näringsliv. Jag kan också konstatera att institutet redan förbereder en hel del förändringar av verksamheten med anledning av utredningen.

Som handelsminister är jag mån om att verka för ökad svensk goodwill världen över. Främjande av svenska språket i utlandet är en del av de bredare insatserna för Sverige bilden och svenska intressen i vår omvärld. Det är min avsikt att sända ut Svenska institutets handlingsplan till närmast berörda för kommentarer i syfte att nå en bra och framtidsinriktad lösning på frågorna kring svenskundervisningen i utlandet.

Anf. 42 BJÖRN VON SYDOW (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka handelsministern för svaret och för inriktningen som handelsministern ger. Jag tycker också att den inriktning som Svenska institutet arbetar med är lovande och bra.

Jag vill berätta lite. När jag var försvarsminister besökte jag bland annat Ryssland. Jag tror att det var år 2001. Jag hade bett att få komma till Kaliningrad och till marinbasen Baltijsk.

Det var grått. Det var slitet. Det var ganska tröstlöst. Hela Kaliningrad är, som vi alla vet, närmast en social katastrof. Det var lördag, så det var ovanligt dött. Men jag hade bett att få komma och träffa universitetet. Jag hade fått reda på att det där fanns svenskundervisning. Det var lördagsstängt på ett sätt, men där öppnade sig en möjlighet för mig att träffa studenter.

De var optimistiska. Det var mest tjejer. De ville någonting. De ville lära sig om Sverige, svenskarna och det svenska språket. De trodde att det var en väg för dem att kunna leva, kanske till och med påverka, på ett mer människovärdigt sätt än hur det var att leva i Ryssland och Kaliningrad.

Jag tog intryck av detta och försökte i fortsättningen på resor, både som försvarsminister och sedan som talman, träffa dem som läser svenska på universitetet och högskolorna i omvärlden. Överallt mötte

jag detsamma: en vilja och ett fantastiskt sug efter att få komma i kontakt med det svenska samhället.

Vi förstod att vi måste ha med oss bokgåvor. Det gick så långt att vi tänkte: Kan inte vi riksdagsledamöter ta med oss alla de böcker vi har stående på tjänsterummet och skänka dem? Det gjorde vi också. Jag vill inte påstå att det var containrar, men det var ganska mycket vi kom i väg med. Jag kände: Det här är rätt!

Handelsministern! Vi har 19 universitet och högskolor i Ryssland där man läser svenska på något sätt. Det är ett land där den demokratiska utvecklingen går tillbaka, där det inte ens en gång går att tala om att det råder demokrati. Jag tycker att det då gäller att hitta vägar för att ha kontakt och stödja det som skulle kunna bära upp en demokratisering av det ryska samhället någon gång i framtiden, förhoppningsvis snart. Bilden av Sverige kan vara till hjälp för det.

Vad man vill se i Sverige är vår samhällsstruktur, men också våra värden: demokratin, empatin människor emellan, humorn och spänningen i vår litteratur. Vi har sammanlagt 12 000 studenter som läser vid 200 universitet och högskolor i flera världsdelar. Det kostar lite drygt 10 miljoner kronor. Det är här jag tycker att handelsministern och regeringen ska göra någonting i enlighet med Svenska institutets inriktning för att vi ska kunna fortsätta med Ryssland.

Anf. 43 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Herr talman! Jag kan inte annat än hålla med Björn von Sydow i hans målande beskrivning av hur viktigt det är med demokratisering och större öppenhet i Ryssland. Det upplever jag inte minst när jag är ute och främjar Sverige som handelsminister. Jag ser hur svårt det är i dag för små och medelstora företag att etablera sig i Ryssland på grund av korruption, administration och så vidare.

Kan vi förtydliga Sverige bilden är det alldeles utmärkt. Ett bra sätt att göra detta är svenskundervisning. Ett annat bra sätt är att vi alla tillsammans för ut Sverige bilden, vårt nationella varumärke Sverige, på ett tydligare sätt än vad vi tidigare har gjort och påtalar de viktiga värden som avser Sverige. Det handlar om öppenhet, nytänkande, omtänksamhet, tolerans och empati – flera av de viktiga aspekter som Björn von Sydow tog upp. I detta är Svenska institutets arbete oerhört viktigt.

Jag kan nämna några siffror också. Björn von Sydow talar om 10 miljoner. Under 2007 uppgick kostnaderna till 12,3 miljoner kronor. Sverigefrämjandet – under anslaget till Svenska institutet – stod för 6,6 miljoner kronor. Svenska institutet har också genom särskilda uppdrag fått ytterligare 700 000 kronor, där det handlar om specifikt främjande av svenska språket i Finland.

Alla dessa delar är oerhört viktiga att fortsätta, men vi måste också se till hur handlingsplanen ser ut. Vi kommer också att skicka ut detta till några nyckelpersoner för att de ska få uttala sig om huruvida detta är rätt inriktning och kunna komma med vidare god input i detta.

Det är en oerhört viktig fråga, och jag är glad att Björn von Sydow har ställt interpellationen.

Anf. 44 BJÖRN VON SYDOW (s):

Herr talman! Det gläder mig att höra att det har hänt mer och att det finns mer pengar ute för de här insatserna. Det är klart att jag är positiv till det. Det är väldigt positivt att höra handelsministerns syn på Ryssland och om den stora svårighet och utmaning som alla demokratier som är grannar till Ryssland har. En av linjerna bör vara det som regeringen nu går in för, nämligen att upprätthålla svenskstudierna vid de ryska universiteten och för övrigt kanske även lägga ned i skolsystemet.

Låt mig få ta upp en annan dimension: Tyskland, herr talman. I Tyskland är det 30 universitet och högskolor som har svenskundervisning. Kanske har man i Tyskland ibland en överdriven bild av Sverige, med det empatiska och gröna. Tv-serierna i Tyskland idylliserar möjligen Sverige en del. Vi kan också ha problem med revyer, problem på vår arbetsmarknad och så vidare.

Men nog är det fantastiskt att det hos EU:s största makt finns ett så stort engagemang för det svenska samhället och det svenska språket. Det spelar roll att det är fler i Tyskland som läser svenska än vad det är svenskar som läser tyska.

Jag har fått reda på tidigare uppgifter att i tyska systemet har man delvis kommit att förändra universitetsstrukturen och finanserna för exempelvis ett språk som svenska. Det motiverar att vi tänker igenom detta.

Det måste vara ett stort socialt och politiskt värde inom demokratikretsens i EU att det i EU:s största land finns många unga människor som strävar efter att bekantgöra sig med Sverige och det svenska språket.

Jag ser i utredningen att många av de små språken numera inte riktigt är eftersökta. Men det gäller inte svenska. Man rapporterar att intresset för att studera svenska ingalunda har avtagit. Tvärtom rapporterar man från flera universitet i västra Europa att man har människor som vill läsa svenska men inte kan hitta platser för dem.

Jag vill inte gå in på ytterligare länderexempel. Men det ska också sägas att det i Förenta staterna är nästan 30 universitet och högskolor där man har svenskundervisning. Den bild jag har fått är att det ändå behövs ytterligare pengar för att klara ominriktningen som Svenska institutet för en dialog om med Regeringskansliet.

Jag har sett uppgifter i utredningen som pekar på att i ett land som Nederländerna har man kanske 10 000 studenter utomlands som läser holländska. Man gav 27 miljoner kronor för några år sedan. Vi har ca 12 000 studenter. Därtill kommer de 50 000 studenter som finns i Finland som läser svenska. Vi ger vid den här tiden ca 11 miljoner.

Den stora efterfrågan på vårt språk och närhet till vårt samhälle och vår kultur skulle motivera en ekonomisk insats i enlighet med de linjer som både utredningen och institutet föreslår. Det finge i så fall vara mer pengar i systemet. Det handlar ändå endast om 5–7 miljoner till.

Anf. 45 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Herr talman! Jag startar med en kort kommentar angående Tyskland. Jag var själv nyligen på besök i Tyskland. Det är naturligtvis väldigt viktigt, eftersom det i dag är vår främsta handelspartner.

Det jag upplevde där var just att tyskar har en otroligt positiv bild av Sverige. Svenskarna har inte en lika positiv bild av Tyskland. Det är någonting vi behöver ändra på. Det är också många fler tyskar än svenskar. Det är en naturlig del i att siffrorna ser ut som de gör, som Björn von Sydow nämnde.

En oerhört essentiell del i detta handlar om att stärka EU:s inre marknad. Det gäller att se till att verkligen få ökad rörlighet avseende kapital, varor, tjänster och människor. Med ökad rörlighet och fler människor som rör sig över gränserna blir det också mer naturligt att lyssna till svenska, se Sverige och att Sverige är ett spännande och intressant land och därmed också kunna föra ut svenskan i världen.

Nästa viktiga område gäller någonting som pågår just nu. Det handlar om att försöka slutföra frihandelsavtal för att vi lättare ska kunna handla med våra grannar. Alla handelskontakterna är oerhört viktiga för att föra ut Sverige i världen och för att ta världen till Sverige och därigenom också språket.

Vi vet i dag att de studenter som följer svenskundervisning i utlandet själva har sökt sig till utbildningen och därmed redan har ett intresse och engagemang för Sverige. Utbildningen är väldigt viktig. De får ökade kunskaper i svenska språket och blir ett slags ambassadörer för Sverige eftersom de oftast bibehåller sitt intresse för Sverige efteråt. Svenska institutet behåller också genom sin alumniverksamhet en god relation till dem. Dessa studenter blir ofta viktiga för svenska företag i utlandet för både sin Sverige-känedom och sin språk- och kulturkompetens avseende Sverige.

Svenska institutet har i sitt budgetunderlag begärt ytterligare medel för verksamheten. Det är inte möjligt för mig att här i dag svara på detta. Först ska vi försöka få ett så fullgott underlag som möjligt.

Jag måste ändå få påpeka att frågan är oerhört viktig. Det handlar egentligen inte bara om svenska språket i sig utan om helheten i form av Sverige-främjandet utomlands och vad vi vill få ut för Sverige-bild.

Det gäller också hur Sverige kan upplevas som attraktivt för utländska investeringar. Ju mer kännedom världen får om Sverige och svenska språket, desto lättare blir det att få flera människor att komma hit.

Anf. 46 BJÖRN VON SYDOW (s):

Herr talman! Jag delar helt handelsministerns inlägg och åsikter och hoppas att handelsministern kan klara pengarna också.

Herr talman! Jag har varit handelsminister. Jag vet att om man har små pengar med sig i kassakistan – och det har man som handelsminister – är det inte lätt att göra omfördelningar. Det är inte lätt att klara nya saker. Det är svårt även om det handlar om små pengar.

Jag har läst handelsministerns handelspolitiska deklARATION från i tisdags. Jag kunde inte vara här då. Jag delar verkligen det som står på s. 20, 21 och framåt. Där tar handelsministern upp, och även här i dag, den inre marknaden och de fria rörligheterna. Handelsministern lyfte fram regeringens syn på hur en positiv Sverige-bild hänger ihop med de ekonomiska möjligheterna.

Jag hoppas att det som regeringen genom handelsministern har deklarerat för riksdagen också ska vara möjligt att arbeta med internt och att

tala om för finansministern: Det här har vi bundit oss för. Det motiverar att redovisa och komma med ett förslag som gör det möjligt att föra just den integrerade politik som handelsministern och regeringen står för. Pengarna är därmed principiellt motiverade genom den deklaration som handelsministern på regeringens uppdrag har lagt fram för kammaren.

Jag ber att få tacka handelsministern för den positiva inställning som regeringen har i den här viktiga frågan. Den hör till framtiden för Sverige och för de människor som vill ta ett intryck av vårt samhälle i nuet i både ekonomiskt och humanistiskt hänseende.

Anf. 47 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Herr talman! Jag vill tacka för intressanta inlägg från Björn von Sydow. Det känns skönt att höra att vi delar värderingar i denna viktiga fråga.

Jag ska kort nämna något angående utredningen. Där påpekar man att formerna för dialog och samarbete med de utländska universiteten måste utvecklas med utgångspunkt i svenska intressen och svenskundervisningens roll i Sverigefrämjandet. Vi vet redan i dag att Svenska institutet har inlett en omorientering så att verksamheten ska bli mer i linje med nya Sverigefrämjandet och därmed också mer aktivt.

Det pågår ett väldigt intressant reformarbete avseende Svenska institutet rent generellt. Jag var nyligen och besökte Svenska institutet. Jag känner verkligen hur man i god anda genomför arbetet. Jag är övertygad om att Svenska institutet kommer att lyckas med att föra ut svenska i världen, att visa den nya tydliga Sverige bilden och därmed också kunna attrahera fler att komma hit till Sverige.

Det allra viktigaste handlar i slutändan om regeringens politik – att skapa förutsättningar för fler människor att komma i arbete. Och hur gör vi då det? Jo, genom fler utländska investeringar och genom en ökad export. Allt det här måste gå i linje med varandra på ett tydligt men ändå integrerat sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2007/08:418 om konvention om våld mot kvinnor

Anf. 48 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Herr talman! Carina Hägg har ställt en rad frågor till mig rörande mäns våld mot kvinnor, bland annat om jag inför det svenska ordförandeskapet i Europarådet kommer att ta initiativ till en konvention mot mäns våld mot kvinnor samt om jag kommer att verka för en ratificering av Europarådets konvention mot trafficking. Vidare frågar Carina Hägg om jämställdhetsinsatser i samband med regeringens internationella arbete och fredsarbete, om jag anser att kartlägga och vidta åtgärder till stöd för de kvinnor som lämnar landet på grund av våldsamma män samt vad jag som minister har gjort för att arbetet med mäns våld mot kvinnor ska avspelas i direktiv till alla myndigheter. Carina Hägg frågar också

om jag avser att ta initiativ till en översyn av lagstiftningen i syfte att stoppa tvångsäktenskap.

Inom Europarådet har det redan inletts ett arbete med att överväga utarbetandet av en konvention om bekämpande av våld mot kvinnor i nära relationer. Sverige välkomnar det arbetet.

Frågan om att bekämpa mäns våld mot kvinnor kommer att finnas med som en naturlig del under det svenska ordförandeskapet i Europarådet. Den 10–11 juni hålls avslutningskonferensen för Europarådets kampanj i Strasbourg för att motverka mäns våld mot kvinnor, och där kommer jag att medverka. Regeringens avsikt är att under mandatperioden fortsätta genomföra de åtgärder som ligger i handlingsplanen för att bekämpa mäns våld mot kvinnor. Vår förhoppning är att övriga medlemsländer i Europarådet också ska ta fram handlingsplaner och att vår plan kan fungera som inspiration och som ett gott exempel.

Med anledning av frågorna om bland annat Sveriges ratificering av Europarådets konvention mot människohandel vill regeringen framhålla betydelsen av det internationella samarbetet för att nå ytterligare framgång på området. Det är därför positivt att Europarådets konvention mot människohandel nu har trätt i kraft. För Sveriges del analyseras tillträdet till konventionen av Människohandelsutredningen, som ska redovisa sitt uppdrag senast den 30 april i år.

Frågan om människohandel är aktuell inom ramen för EU-samarbetet och kommer därmed att vara ett viktigt område under det svenska ordförandeskapet. I den rollen kommer regeringen att fortsatt driva frågan inom ramen för de handlingsplaner som är relevanta för EU-samarbetet mot människohandel.

Carina Hägg frågar om mäns våld mot kvinnor kommer att vara en prioriterad fråga under EU-ordförandeskapet. Det är naturligtvis också av stort värde att kunna utbyta erfarenhet med andra medlemsländer inom ramen för EU-samarbetet. Planeringen av det kommande svenska ordförandeskapet i EU pågår nu inom Regeringskansliet, och vi har ännu inte fattat beslut om prioriteringarna på jämställdhetsområdet.

När det gäller frågorna som handlar om Sveriges uppfyllande av resolution 1325 vill regeringen framhålla att det är en högt prioriterad fråga. Arbetet med rekrytering och nominering av personal till utlandstjänstgöring har i enlighet med handlingsplanen setts över hos flertalet av våra svenska utsändande myndigheter i syfte att uppnå en högre andel kvinnor i internationellt fredsarbete. En rad åtgärder har vidtagits, men sådana förändringsprocesser tar tid. Vi kan dock se en positiv trend vad gäller till exempel andel kvinnor som söker internationell tjänst inom ramen för utlandsstyrkan. Regeringen har verkat för att jämställdhetsrådgivare, så kallade *gender advisers*, tillsätts i de insatser där Sverige bidrar med personal. Utöver att främja en jämn könsfördelning i insatserna handlar det också om att säkerställa att ett genusperspektiv finns i genomförandet av insatsen och hos alla deltagande, såväl kvinnor som män. Regeringen har säkerställt att all personal som utbildas och sedan tjänstgör i internationella insatser har kunskap om FN-resolution 1325.

När det gäller kvinnors deltagande i FN:s militära komponent av fredsbevarande missioner uppdateras denna statistisk månatligen på hemsidan för FN:s enhet för fredsbevarande operationer. Där framgår till exempel att i januari 2008 var knappt 3 procent av stabsofficerarna kvinnor. Statistiken visar att vi har lång väg att gå när det gäller genomförandet av resolution 1325 i FN:s fredsfrämjande arbete. I och med att statistik kontinuerligt finns att tillgå från offentliga källor ser jag ingen anledning att specifikt efterfråga och redovisa dessa uppgifter.

Kvinnor som utsätts för våld har rätt till skydd och stöd, och män som slår måste dömas och ändra sitt beteende. Att det finns våldsutsatta kvinnor som lämnar landet i brist på skydd och stöd är helt oacceptabelt. Regeringen satsar kraftfullt på att stärka och kompetensutveckla de samhälleliga instanser som kommer i kontakt med våldsutsatta kvinnor. Någon särskild kartläggning av kvinnor som lämnar landet för att söka skydd och stöd planeras inte.

I frågan om respekten för svenska äktenskapsregler i andra länder vill jag understryka att Sverige sedan lång tid deltar aktivt i det internationella samarbetet för att ta fram avtal av det slaget. Samarbetet har till exempel inom EU hittills gett oss gemensamma regler om erkännande av skilsmässor över gränserna.

När det gäller tvångsäktenskap ingår det i den pågående Människo-handelsutredningens uppdrag att analysera om den gällande lagstiftningen i straffrättsligt hänseende erbjuder ett tillfredsställande skydd mot barn- och tvångsäktenskap. Utredningen ska redovisa sitt uppdrag senast den 30 april 2008.

En åtgärd som riksdagen beslutade om våren 2004 var att förtydliga möjligheten att vägra erkänna ett utländskt tvångsäktenskap. Samtidigt infördes en möjlighet att vägra erkännande när äktenskapet ingår i utlandet av någon som har en betydande anknytning till Sverige, och det finns hinder mot äktenskap enligt svensk lag, till exempel att någon part är under 18 år. Frågan om erkännande kan bli aktuell i olika sammanhang och hos olika myndigheter, bland andra Skatteverket och Migrationsverket.

För att förebygga tvångsäktenskap har regeringen givit Ungdomsstyrelsen i uppdrag att kartlägga förekomsten av arrangerade äktenskap mot en parts vilja i Sverige. Uppdraget kommer att omfatta en översyn av den kompetens på området som finns hos berörda myndigheter, och förslag till förebyggande åtgärder ska lämnas.

Slutligen vill jag lyfta fram att i handlingsplanen för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer tar regeringen ett samlat grepp för att motverka detta våld. De 56 åtgärder som ligger i handlingsplanen genomförs av en rad olika myndigheter, bland andra Socialstyrelsen, Rikspolisstyrelsen, Åklagarmyndigheten, Domstolsverket, Kriminalvården, Ungdomsstyrelsen samt Nationellt kunskapscentrum för frågor om mäns våld mot kvinnor vid Uppsala universitet. Handlingsplanens insatser och intentioner kommer att avspeglas i regeringens styrning av relevanta myndigheter.

Anf. 49 CARINA HÄGG (s):

Herr talman! Jämställdhetsminister Nyamko Sabuni! Det första jag vill göra är att tacka för svaren och för ett väl genomarbetat dokument. Man jag vill också särskilt tacka för att vi får till stånd den här debatten just i dag – dagen före den 8 mars, den internationella kvinnodagen. Jag ser en symbolik i att det är just i dag vi diskuterar frågorna.

För tids vinnande kan vi inte gå lika djupt in i alla frågor, så jag kommer att fokusera på den frågeställning som handlar om att arbeta fram en konvention om våld mot kvinnor. Jag ska också säga något om bakgrunden.

Jag funderar på om vi ser till de mänskliga rättigheterna eller till mäns rättigheter i vårt samhälle. Mina arbetskamrater har liksom dina haft blåmärken som vi först inte förstod vad de kommer ifrån. Jag pratade med Fadime, och jag har känt vanmakt när Anna tvingades fly utomlands. Ingen individ bär enskilt ansvar för könsmaktsordningen, som beskrivs av Europarådet och FN. Men alla – män och kvinnor – har ansvar för en förändring.

När omfattningen av hot och våld och det yttersta uttrycket, döden, ligger utbredd framför oss i hårda fakta får vi inte blunda. Jag ville tvinga slutna ögon att se, och jag ville öppna finansutskottens plånböcker runt om i Europa. Jag vill rikta blicken mot en kontroll och det våld som även sätter gränser för flickors och kvinnors demokratiska deltagande i samhället. Nu fick jag möjligheten att omvandla det lidande som jag har mött hos kvinnor under åren och det jag har mött genom information inte minst från NGO:er men även från myndigheter. Jag kunde ta med mig det tvärpolitiska arbetet in i riksdagen och arbeta tillsammans med kolleger. Riksdagen kunde arbeta i sig själv, genom den parlamentariska delegationen till Europarådet men också i kontakter med regeringens företrädare och med regeringsmedlemmar. Det här har varit ett unikt ansvar.

Möjligheten att genom breddad samverkan förbättra lagstiftning och bidra till attitydförändringar för att säkra fler kvinnors och deras barns vardag var något som jag ville kasta mig in i. Det har varit spännande under det kampanjår som Europarådet har haft. Vi ska veta hur målet om att stoppa allt våld mot kvinnor och stoppa våld i nära relationer kan uppnås. Där är regeringens handlingsplan ett välkommet och mycket bra redskap; det vill jag understryka.

Jag hoppas att vi också kan enas om ett år. Mål måste ju ha steg på vägen. Jag skulle vilja säga år 2015 och koppla det till millenniemålet. Då ska vi ha kunnat stoppa våldet mot kvinnorna. Jag tror att vi behöver ytterligare redskap utöver dem vi redan har. Då vill jag se en konvention.

Jag noterar att Nyamko Sabuni i sitt svar ändå uttrycker sig försiktigt positivt till att det pågår en process i Europarådet. Det är en process som har startats utifrån de erfarenheter vi har fått under kampanjåret. Det räcker inte med det vi gör i dag. Vi behöver tydligare verktyg, och vi behöver fokusera. Jag tror att Europarådet kan vara det forum och den institution som kan hantera ett sådant arbete.

Men det räcker inte att vara positiv till att några andra gör ett arbete. Vad vill regeringen? På vilket sätt vill man stödja det, och vad vill man föra in? Det handlar om rättskedjan, indikatorer, statistik, metoder, krav på skydd utan geografiskt lotteri och om vilka instrument man vill använda. En euro per invånare har nämnts. Man behöver ha ekonomiska

incitament och krav. Det handlar om jämställdhetsbudgetering och om vilken roll minoriteter och ursprungsbefolkningar ska spela. Det handlar om det förebyggande arbetet och om lagföring av män som har utövat våld mot kvinnor. Ska den innehålla bestämmelser om omhändertagande av kvinnor, uppföljningsmekanismer och så vidare?

Det här är ett arbete som kommer att göras på flera olika sätt, i arbetsgrupper. Jag ser att riksdagsledamöter kan bidra. Det handlar om jurister, men det är också en politisk fråga, och det handlar om att vi samlar goda krafter inom Europa för att få till ett bra dokument att gå vidare med. Det gäller alltså ett konkret handlingsdokument för att rikta in sig på en ny konvention, en konvention som inte bara är en text utan har en reell uppföljningsmekanism inbyggd i sig. Lite av de svaren skulle jag vilja ha också från Nyamko Sabuni.

I detta anförande instämde Björn von Sydow (s).

Anf. 50 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Herr talman! Jag förstår att Carina skulle vilja ha de svaren.

Jag tror att de som arbetar med den här frågan inom Europarådets ram har precis lika mycket kunskap som du och jag. Jag tror också att de är medvetna om att alla de sakerna som du nämnde behöver finnas där för att det ska bli en bra konvention, eventuellt.

Jag kan inte säga så mycket mer än att man nu har gjort en studie om möjligheten att ta fram en sådan konvention. Nu kommer man att fortsätta sitt arbete med att börja ta fram något slags text och plan för hur denna konvention kan se ut. I det arbetet får vi inkomma med våra synpunkter. Jag tror att det är viktigt att vi väntar in ett utkast innan vi kan kommentera det som finns inför det fortsatta arbetet.

Jag litar faktiskt på den kunskap som finns inom Europarådet. Det är inte första gången man jobbar med de här frågorna. Det har man gjort länge, och vi är delaktiga i det arbete som pågår. I början av juni, när vi har konferensen för att samla ihop det som har skett i Europarådsstaternas kampanjer, kanske det finns mer att säga i denna fråga.

Jag skulle också vilja säga att jag är optimist, och jag önskar att jag kunde dela Carinas tro på att vi år 2015 inte längre skulle behöva uppleva våld mot kvinnor. Det är klart att det finns en del förutsättningar i Sverige för att bilden åtminstone ska se lite bättre ut, men jag är orolig för hur det ser ut i resten av världen. Vi ser att utvecklingen i vissa länder har avstannat och i andra länder snarare har gått bakåt. Jag är väldigt rädd för att vi inte kommer att uppnå millenniemålen. Men jag hoppas att Sverige ändå ska vara det land som förbättrar statistiken på väg mot målen.

Vi delar samma uppfattning. Kampen mot mäns våld mot kvinnor är en av de allra viktigaste och mest akuta jämställdhetsfrågorna. Vi kommer att fortsätta att jobba lika hårt där. Som du säger är handlingsplanen om mäns våld mot kvinnor bara ett första steg. Vi har gjort mycket tidigare, men jag tror att modellen att jobba från olika perspektiv och samla ihop åtgärder i ett och samma paket är bra. Jag hoppas att detta bara är en första handlingsplan och att vi när vi 2010 följer upp och utvärderar detta

också ska kunna lägga fram en ny för att se att vi får en bättre utveckling på detta område.

Jag välkomnar gärna ytterligare en interpellation på detta område lite senare, kanske lite längre fram i år, för att då närmare kunna säga hur arbetet med att ta fram en konvention mot mäns våld mot kvinnor fortlöper och vad vi anser om det arbete som gjorts.

Anf. 51 CARINA HÄGG (s):

Herr talman! Det var mycket intressant i det svar jag fick av jämställdhetsminister Nyamko Sabuni. Jag tror också att denna handlingsplan liksom de handlingsplaner som har kommit från regeringar i nordiska grannländer eller på andra håll i Europa är viktiga. De är viktiga som steg i riktning mot ett slutmål att kunna stoppa mäns våld mot kvinnor, precis som FN:s generalsekreterare Ban Ki-moon lanserade i den kampanj han lyfte fram som FN ska starta. Där har vi möjlighet att haka i vårt arbete. Vi kan få stöd och bidra med mycket kompetens från Sverige och Europarådet i FN-arbetet. Det är viktigt att vi framöver har funderingar på hur vi ska kunna samla ihop ett bra arbete med den kampanjen.

Jag tycker att det har varit oerhört spännande att se hur många riksdagsledamöter, utskott och tvärpolitiska grupper som har varit engagerade och tagit till sig de här frågorna och försökt se vad de själva kan göra. Man måste få ett breddat ansvar, en fördjupad kunskap och vara fler som känner att man har ett ansvar för problemet med mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, för att kunna vända utvecklingen.

Vi ser att mörkertalen finns där, men det är ändå fler som känner förtroende för rättsväsendet och vågar gå till polisen och anmäla, även om en del fortfarande känner att det inte är en möjlig väg. Men också det faktiska våldet mot kvinnor ökar i Sverige. Vi ser en negativ trend samtidigt som medvetenheten ökar.

Som komplement till det vi gör i den här kammaren och det som riksdagsledamöter, regeringar, individer och NGO:er gör krävs det att man också får ett instrument. Jag hade hoppats att vi skulle ha något med oss, kanske inte till den tid vi från den parlamentariska församlingen samlar ihop oss i ett kommittémöte i Wien den 28–29 april, när vi ska göra vår avstämning om hur vi ser på kampanjerna och vad vi vill gå vidare med, för jag förstår att det är för tidigt. Men jag tycker att det kunde vara viktigt att vid avslutningskonferensen med regeringsmedverkan den 10–11 juni ha en klar uppfattning om hur vi skulle vilja se det och hur vi skulle vilja hjälpa till. Det kan handla om att sekondera personal och om att fundera på vilka ekonomiska åtaganden man skulle kunna åta sig, tillsammans med andra. Det här är ju ett gemensamt åtagande.

Det är viktigt att peka på att Europarådet ska ha ansvar för att ta fram konventionen. Vi ska tala om vad vi kan stödja och hur vi vill se den. Det finns en diskussion om huruvida det ska vara genderbaserat, om vi ska tala om våld mot kvinnor och så vidare. Man kan tunna ut det så att det till slut inte blir något av själva kärnområdet kvar. Jag tycker att det är nödvändigt att vi talar om våld i samkönade relationer, om nationella minoriteter, om att ursprungsbefolkningar ska ha samma tillgång till skydd och stöd, om att funktionshindrade kvinnor ska ha samma tillgång och så vidare. Det är viktigt att vi tillförsäkrar alla samma rätt till det

skydd de borde ha, oberoende av var i ett land de bor. Det är stor skillnad mellan landsbygd och glesbygd.

Vi borde kunna presentera detta inför och under vårt ordförandeskap och på regeringskonferensen, så att man vet att Sverige är en tydlig tillskyndare av en konvention mot mäns våld mot kvinnor och att vi är beredda att aktivt ta del i det arbetet.

Det har ju blivit lite funderingar i och med att vi ännu inte har ratificerat konventionen mot trafficking. Nu har vi fått en tidtabell, och det är välkommet. Men eftersom just det här inte finns med är det extra viktigt att vi är tydliga med att vi anser att det är viktigt. De här frågorna hänger ändå ihop.

Jag skulle vilja få en större tydlighet från jämställdhetsminister Nyamko Sabuni om hur hon ser på en konvention, på vilket sätt Sverige vill bidra, när Sverige är berett att berätta det och om vi kommer att ta något initiativ på detta område inför eller under vårt ordförandeskap.

Anf. 52 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Herr talman! Vi är tillskyndare av en konvention mot mäns våld mot kvinnor. Vi ska följa det arbetet.

Som Carina Hägg känner till kommunicerar vi regelbundet med Europarådet både på ministernivå och på olika tjänstemannanivåer. Vi har också representation i Europarådet. Detta arbete pågår ständigt sida vid sida.

Jag tror inte att Carina Hägg behöver oroa sig för Sveriges position i denna fråga. Men att redan nu efterfråga detaljer är att börja för tidigt. Europarådet vänder sig ju alltid till stater och ber om stöd och hjälp. Jag är övertygad om att vi kommer att identifiera det stöd som Europarådet anser att Sverige ska ställa upp med.

Jag välkomnade också den här lanseringen som FN:s generalsekretär Ban Ki-moon gjorde under kvinnokommissionens möte, den här kampanjen om mäns våld mot kvinnor. Jag tror att det är jätteviktigt att FN mer tydligt visar på vikten av att bekämpa våld mot kvinnor.

Men vad FN än gör kan FN inte bli starkare än sina medlemsstater, och det här kostar. Jämställdhet kostar. Jag tror inte att det är speciellt många länder inom FN-familjen som inser att man måste finansiera för att komma till rätta med det här. Jag välkomnar gärna den här tydligheten, men jag är fortfarande orolig för att många länder inte ser till att finansiera de här åtgärderna för att komma till rätta med våldet.

En stor besvikelse var att jag tror att Sverige, under kvinnokommissionens möte, var det enda land som till exempel talade om sexuell och reproduktiv hälsa därför att vi i de här förhandlingarna misslyckades med att tala med en gemensam röst som EU. I FN var det inte heller något annat land som nämnde de frågorna. Det är en stor besvikelse, för det är en minst lika viktig fråga för jämställdheten.

Men vi jobbar på för fullt, och vi uppmuntrar andra länder att göra samma sak. När vi håller på med vårt utvecklingsarbete och talar om att jämställdhetsperspektivet är viktigt tror jag att vi kan vara tydliga också där, lika tydliga som vi är med att det är viktigt med sexuell och reproduktiv hälsa i utvecklingsarbetet. Jag tror att vi kanske kan bli lite bättre

på att uttrycka att det är minst lika viktigt att bekämpa mäns våld mot kvinnor i de här länderna.

Vårt utvecklingsarbete fokuserar nu väldigt mycket på Afrika. Jag tror att det är jätteviktigt att i utvecklingsarbetet komma till rätta med mäns våld mot kvinnor. Men det handlar också om det arbete vi gör med hjälp av vår handlingsplan för att leva upp till resolution 1325, där faktiskt EU tillsammans med Afrikanska unionen har en strategi för hur detta ska åstadkommas.

Det finns också ett behov av att i den konstellationen träffas och diskutera de här frågorna, gärna på högsta nivån. Det är en idé som jag funderar på och som jag också tror att ministrarna på UD, framför allt Gunilla Carlsson, bär med sig. Så jag hoppas att vi ska kunna påskynda utvecklingen i utvecklingsländerna på det här området.

Vi kommer att lägga ned de resurser som behövs i vårt land – det gör man kanske också i många EU-länder. Jag är mer orolig för vad som händer i resten av världen på detta område.

Anf. 53 CARINA HÄGG (s):

Herr talman! Jag vill än en gång tacka för att vi får den här debatten just i dag. Man kan ju inte komma med något bättre budskap den här dagen än att man ger den här presenten till Sveriges kvinnorörelse, till parlamentet här, till Europarådets medlemmar och till alla drabbade kvinnor som känner rädsla, att regeringen aktivt vill bidra till att vi inom Europarådets ram ska få till stånd en konvention mot mäns våld mot kvinnor. Jag tycker att det är jätteroligt.

Sedan kan jag dela den beskrivning som jämställdhetsministern gav från CSW-mötet i New York. Jag var själv där fast i en annan egenskap. Jag var där för Europarådet.

I princip har vi när det gäller EU gett Malta veto i de här frågorna sedan de blev medlemmar i EU. Det är en väldigt olycklig utveckling. Utvidgningen i sig har väl bidragit till att fokus har flyttats åt fel håll när det gäller SRHR-frågor och många liknande frågor, även när det gäller våld mot kvinnor.

Vi måste på något sätt gemensamt anstränga oss för att försöka mota den utvecklingen. Jag tror att vi kommer att få ett problem under något år med de här frågorna. Då hänger det på oss att vi kan mobilisera motkrafterna.

Jag tror att många ledamöter här skulle hjälpa till i CSW nästa år om de blev inbjudna att delta i Nyamko Sabunis delegation. Jag tror nämligen att vi behöver vara många för att vi ska kunna hjälpas åt att hantera den här frågan och baxa den på rätt väg igen. Men det är väldigt bra att Sveriges företrädare har hög svansföring i de här frågorna, så att vi känner att vi kan ge stöd till de kvinnor, till exempel i Litauen, som nu är oroliga för att de ska få en abortlagstiftning som är värre än den polska, vilket man knappt trodde var möjligt i dagens Europa, men så är det.

Där har vi ett gemensamt ansvar, och jag tycker att de frågorna hänger ihop med andra frågor om förtryck och begränsningar av kvinnors mänskliga rättigheter och frågan om våld mot kvinnor.

Jag fortsätter gärna att delta i de här diskussionerna. Och jag tog till mig uppmaningen att återkomma med en interpellation lite senare. Jag kommer naturligtvis också att följa utvecklingen av handlingsplanen mot

mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat och så vidare. Men framför allt: Tack för det här beskedet! Det känns jättespännande och jätteviktigt! Tack också för det samarbete som har varit mellan regeringen och Europarådet när det gäller kampanjen under det här året!

Prot. 2007/08:75
7 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 54 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Herr talman! Jag vill också tacka Carina Hägg för denna interpellation, denna viktiga dag. Under morgondagen kommer dessa frågor kanske att uppmärksammas ännu mer. Jag tackar också för ditt engagemang, för jag tror att det behövs engagemang från flera olika håll för att vi ska kunna komma till rätta med mäns våld mot kvinnor.

Jag skulle också vilja säga att vi inte har gett veto till Malta – det är förresten inte bara Malta, utan också Polen och Irland motsätter sig att man ska tala med en gemensam röst när det gäller sexuell och reproduktiv hälsa. Förhandlingarna pågår. Vi hann inte med att komma överens inför kvinnokommissionens möte i FN. Men jag är övertygad om att dessa länder måste ge sig.

Jag ser det här som en svacka för EU. Jag är väldigt orolig för vilka signaler som sändes ut till resten av världen när inte ens EU kunde tala med en röst i denna fråga. Det är nog den stora besvikelsen. Men för EU:s del är jag övertygad om att vi snart kommer att hitta tillbaka till den ståndpunkt där vi var innan Malta, Polen och Irland inte ville gå med på att fortsätta jobba i den riktningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2007/08:419 om samlingslokalernas roll för demokratin

Anf. 55 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Herr talman! Nikos Papadopoulos har frågat mig vilka initiativ jag ska ta för att tillförsäkra god tillgång på samlingslokaler i hela landet.

Jag vill börja med att säga att jag håller med Nikos Papadopoulos om att det är viktigt att värna om den infrastruktur som står till demokratins förfogande. En betydande förutsättning för detta är just tillgången till mötesplatser. Här är det givetvis viktigt med mångfald.

Som folkrörelseminister vill jag dock särskilt lyfta fram de föreningsdrivna lokalerna där de allmänna samlingslokalerna har en speciell roll i och med de särskilda upplåtelsekrav som finns för dessa lokaler. För de allmänna samlingslokalerna gäller strängare krav på tillgänglighet än för andra lokaler som används av förenings- och kulturlivet. Den som äger eller driver en allmän samlingslokal måste för att få statligt bidrag hålla lokalen tillgänglig för ”varje organisation eller grupp med organiserad verksamhet som är verksam inom orten”. Tillhandahållandet ska ske opartiskt, i skäligen omfattning och på skäliga villkor. Någon motsvarande upplåtelseskyldighet finns inte för andra lokaler som används för föreningslivet.

Avsikten med de allmänna samlingslokalerna är i första hand att tillgodose lokalbehovet för det organiserade föreningslivet och andra grupper med organiserad verksamhet, som till exempel studiecirklar. Allmänna samlingslokaler kan alltså ses som ett nav i ett mångfasetterat föreningsliv som ger medborgarna möjligheter till deltagande, inflytande och delaktighet och som på så sätt stärker demokratins funktionssätt.

En ambition för regeringen är att öka alla människors egen makt att påverka såväl sin vardag som samhället i stort. Föreningslivet har här en viktig roll att spela. Enskilda individers möjligheter att bilda och delta i föreningslivet är under ständig utveckling.

En del av stödet för allmänna samlingslokaler används just för att utveckla föreningsdrivna samlingslokaler. Från och med 2007 är det möjligt att hos Boverket söka bidrag för verksamhetsutveckling för att utveckla allmänna samlingslokaler. Bidraget kan erhållas för att till exempel anpassa en allmän samlingslokal för ungdomsverksamhet inom kultur- och fritidsområdet. Det sammanlagda statsbidraget för allmänna samlingslokaler uppgår årligen till drygt 32 miljoner kronor. Nivån på bidraget höjdes 2007 med 3,5 miljoner kronor.

Det statliga bidraget är enligt regeringen viktigt för att kunna tillgodose föreningslivets behov av lokaler för sin verksamhet och för att förverkliga centrala demokratiska mål i samhället. De förändringar av stödet till allmänna samlingslokaler som genomfördes i samband med 2007 års budgetproposition är det ännu för tidigt att bedöma effekterna av.

Anf. 56 NIKOS PAPADOPOULOS (s):

Herr talman! Jag vill inleda med att tacka demokratiminister Nyamko Sabuni för svaret. Särskilt glädjande är det att höra att statsrådet värnar om tillgången till samlingslokaler som en del av infrastrukturen för demokratins och kulturens utveckling.

Det som är bekymmersamt är den brist på samlingslokaler som vi möter runt om i landet. Jag gör det dagligen. Jag är i Stockholms kommun, runt om i Stockholms län och besöker invandrarorganisationer, PRO och idrottsorganisationer. Bristen på samlingslokaler är den gemensamma nämnaren.

Herr talman! Jag håller med statsrådet när hon skriver i sitt svar: ”Allmänna samlingslokaler kan alltså ses som ett nav i ett mångfasetterat föreningsliv som ger medborgarna möjligheter till deltagande, inflytande och delaktighet och som på så sätt stärker demokratins funktionssätt.”

Jag vill tillägga att där människor möts inleds samtalet. Där utvecklas demokratin, och där kan man utveckla och ha sin kultur levande.

Redan de gamla grekerna på 500-talet hade upptäckt att det krävs en samlingsplats för att kunna utveckla demokratin. Då har de valt Pnika nära Parthenon i Aten för att alla medborgare i Aten ska kunna träffas och bestämma om gemensamma angelägenheter för staten.

Jag tror att vi är överens med statsrådet på den punkten att samlingslokaler är viktiga och nödvändiga för demokratins och kulturens utveckling och existens. Det är väldigt viktigt.

Herr talman! Demokrati kräver mötesplatser. Jag kan inte förklara fenomenet att statsrådet är så positiv till samlingslokaler, men när vi tittar på den budget som regeringen har lagt fram i år ser vi att det finns 32 miljoner kronor för 2007, 2008 och 32 miljoner för 2009. Sedan kommer

det paradoxala fenomenet att det 2010 går direkt ned till 28,8 miljoner kronor. Det betyder att det är mycket mindre än vad det var 2005 då det låg på 29, det minimala.

Vi hade en utredning 2003 om samlingslokaler, och förslaget från utredaren var klart och tydligt 40,5 miljoner kronor. Längre fram, om ekonomin gick bra, skulle det vara 50 miljoner.

Då, herr talman, vill jag fråga statsrådet: Har regeringen tänkt sig att samlingslokalerna, demokratins grundpelare, ska försvinna successivt från 2010? Är det därför bidraget börjar minska 2010?

Anf. 57 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO

SABUNI (fp):

Herr talman! Organisationer ser olika ut i dag, och människor organiserar sig på olika sätt. Jag håller fortfarande med Nikos Papadopoulos om vikten av samlingslokaler. Men vi får inte glömma att ett föreningsliv i förändring kräver och har möjligheter för människor att samlas, samtala och föra dialog på många olika andra sätt.

Vi har ett betänkande från Åsa-Britt Karlsson om folkrörelsernas framtid, *Rörelser i tiden*. Där finns en hel del intressanta förslag som nu behandlas i Regeringskansliet. Vi har fått in ett hundratal remissvar från remissinstanserna. Nu sammanställer vi dem för att se hur det framtida föreningslivet och dess villkor ska se ut. Också där kommer det att finnas anledning att diskutera den här typen av frågor.

När det gäller anslaget har de 3,5 miljonerna lagts till för att göra samhällslokaler mer tillgängliga, anpassa dem och göra dem tillgängliga för fler människor. Det är ett treårsprojekt. Det är den summa som försvinner. Därför går det tillbaka till de 28,8 miljoner som Nikos pratar om.

Budgeten fram till 2010 är väldigt viktig. Därefter blir det nya förhandlingar för att se hur framtiden ska se ut. Det här är bara en naturlig justering som inträffar nu när vi tar bort extrastödet för anpassningen.

Men återigen: När vi har behandlat frågan vidare i samband med folkrörelsepropositionen är det ingen i dag, varken jag eller du, som vet hur budgetpropositionen 2010 och 2011 kommer att se ut på det här området, lika lite som vi vet hur det kommer att se ut på något annat område.

Visst satsas det en hel del pengar på de allmänna samlingslokalerna, men ansvaret är ju inte bara statens. Det är många som har och ska känna att de har ansvar. Det handlar om kommuner, landsting, gärna också företag för att se till att det finns lokaler tillgängliga för medborgarna att sammanträda i.

Återigen: Det är viktigt för en vital demokrati. Frågan är viktig, och vi jobbar med den. Men det är i dag för tidigt att prata om budgeten 2011. Det är mitt besked.

Anf. 58 NIKOS PAPAPOULOS (s):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret, men jag skulle vilja få klarhet. Dessa i första hand 3,5 miljoner kronorna lades till, om jag har rätt – rätta mig om jag har fel – 2006 av den socialdemokratiska regeringen för att tilldelas Ungdomsstyrelsen som ska ha tillgång till olika samlingslokaler. Statsrådet pratar om 3,5 miljoner.

na skulle budgeten uppgå till 35,5 miljoner kronor. Alltså dessa pengar, 3,5 miljoner, är något annat.

För all del, jag undrar vilken regeringens samlade politik är. Finns det en samsyn tillsammans med allianspartierna?

Vid budgeten 2006, herr talman, diskuterade vi hur man ska se på den ekonomiska situationen för samlingslokaler. Då kom Kristdemokraterna med ett förslag. Det var positivt. De tyckte att samlingslokaler var väldigt viktigt. De lade alltså till 5 miljoner kronor ytterligare på 29 miljoner kronor, alltså 34 miljoner kronor. Då tänkte de andra partierna och Centerpartiet att det var viktigare än vad kd tyckte. De yrkade på 50 miljoner kronor. De tangerade den summa som utredaren hade föreslagit, 50 miljoner kronor. Jag blev väldigt glad när jag såg deras initiativ. Jag tänkte att det var fantastiskt bra.

Men det var före valet, herr talman. Sedan kom naturligtvis också kd:arna och begärde 21 miljoner ytterligare. Så de har också haft samma summa som Centerpartiet, 50 miljoner kronor. Nu vill det folkpartistiska statsrådet sänka statsbidraget till 28,8 miljoner kronor 2010. Det är lite paradoxalt för mig. Det är svårt att förstå det.

Hur som helst, visst är det en splittring inom alliansen. Kan statsrådet förklara för mig fenomenet med olika budgetförslag inom alliansen?

Anf. 59 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Herr talman! Nej, de extra 3 miljonerna går till Boverket och samlingslokalsdelegationen som fördelar dem. Sedan har Ungdomsstyrelsen ytterligare medel som de fördelar till lokalerna.

Det är egentligen inga konstigheter att man i opposition lägger olika budgetförslag. Det gjorde de fyra partierna i opposition. Det gör också dagens opposition. Jag tror inte att det finns en siffra som överensstämmer i de alternativbudgetar som de tre oppositionspartierna har lagt fram. Så det är inga konstigheter. När man har sina önskemål går man till förhandlingsbordet, och så får man se var man landar någonstans.

Utgångspunkten kan inte vara att jag, som statsråd med ansvar för dessa frågor, har sänkt anslaget bara för att Centerpartiet eller Kristdemokraterna hade en annan summa i sin budget. Utgångspunkten måste ju vara den budget som finns när jag tar över. Det är bara det vi kan diskutera, och där har jag inte sänkt något anslag.

Höjningen gjordes strax innan jag tog över dessa frågor. Den projektperioden behåller vi. Det finns inget som säger att vi ska och måste behålla det som den förra regeringen gjorde. När vi behåller det är det för att detta är viktigt och för att vi vill ha kvar det. Därför har vi fattat ett förnyat beslut om det.

Jag vill återigen säga att vi får återkomma till den fortsatta budgeten och det fortsatta budgetarbetet kring dessa frågor, dels i behandlingen av folkrörelsebetänkandet, dels när tidsperioden närmar sig. Mycket mer än så kan man inte göra. Varken du eller jag vet hur budgeten kommer att se ut 2010 eller 2011.

Anf. 60 NIKOS PAPADOPOULOS (s):

Herr talman! Jag förstår, och jag vill sammanfatta det hela i tre punkter.

För det första är det bristen på sammanhang mellan vad man säger och hur mycket man vill satsa.

För det andra är det splittringen inom alliansen. Vi vet inte före valet vad alliansen kommer att besluta när de tar makten. Det är en stor nackdel, tycker jag.

För det tredje är den sammanfattande bilden när det gäller allmänna samlingslokaler regeringens beslut att minska beloppet. Jag håller med ministern om att det naturligtvis inte bara är ministern som är ansvarig. Det är även kommunen, intresseorganisationer och så vidare.

Men nu pratar vi om regeringen och om staten. Regeringens beslut att minska beloppet till samlingslokaler från 2010 medverkar till att folkrörelserna får ett sisyfosarbete som naturligtvis kommer att påverka demokratins utveckling och existens i Sverige. Vi ska inte glömma att alla människor behöver mötas för att samråda om gemensamma angelägenheter!

Min fråga till statsrådet är: Kommer statsrådet att acceptera en successiv minskning av bidraget till samlingslokaler, eller kommer hon att verka för att samlingslokaler får den nödvändiga budget som utredaren har föreslagit?

Anf. 61 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Herr talman! Jag vet inte vad Nikos Papadopoulos har för siffror som utredaren har föreslagit, men vi bereder betänkandet, och det är regeringen som sedan kommer att tala med samma röst om vad vi anser vara lämpligt för att bevara samlingslokalerna.

Vad alliansen gör vet alla. Där är vi överens. Vad alliansen gör efter 2010 återkommer vi till. Däremot kommer oppositionen aldrig att komma med något alternativ för vad de tillsammans vill göra. Sanningen är väl att inget av oppositionspartierna kommer att få egen majoritet. Ändå vägrar oppositionen att tala om huruvida de ska regera tillsammans, om det nu skulle bli aktuellt. Därför finns det inte heller något gemensamt program.

Därmed har varken alliansen eller någon annan möjlighet att jämföra vad som skulle kunna ske på andra sidan. Om oppositionen skulle ta över makten 2010 – vad sker då? Det är det ingen som vet. Det finns nämligen inget gemensamt program. Det finns ingen överenskommelse. Men vad alliansen gör vet alla. Alliansen har sagt att vi återkommer med ett gemensamt program för nästa mandatperiod.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

12 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Redogörelser

2007/08:ER1 Från Sveriges delegation vid Europarådets parlamentariska församling

2007/08:OSSE1 Från Sveriges delegation vid OSSE:s parlamentariska församling

Motioner

med anledning av prop. 2007/08:53 Ökade möjligheter att ingripa mot rattfylleri och sjöfylleri

2007/08:Ju21 av Thomas Bodström m.fl. (s)

med anledning av prop. 2007/08:60 Fjärrvärmelag m.m.

2007/08:N9 av Tomas Eneroth m.fl. (s)

2007/08:N10 av Kent Persson m.fl. (v)

2007/08:N11 av Per Bolund m.fl. (mp)

Konstitutionsutskottets betänkanden

2007/08:KU15 Tryck- och yttrandefrihet

2007/08:KU16 Sekretessfrågor

Skatteutskottets betänkanden

2007/08:SkU18 Allmänna motioner om inkomstskatter

2007/08:SkU21 Allmänna motioner om energiskatter m.m.

Trafikutskottets utlåtande

2007/08:TU5 Kommissionens grönbok Mot en ny kultur för rörlighet i städer

Miljö- och jordbruksutskottets utlåtande

2007/08:MJU10 Utlåtande – Hälsokontrollen av reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken

13 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 7 mars

2007/08:474 Rehabiliteringskedja

av *Jasenko Omanovic* (s)

till statsrådet *Cristina Husmark Pehrsson* (m)

2007/08:475 Bromma flygplats

av *Börje Vestlund* (s)

till statsrådet *Åsa Torstensson* (c)

2007/08:476 Kommersiell service på landsbygden

av *Carina Adolfsson Elgestam* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:477 Hanteringen av Klimatutredningens betänkande

av *Bosse Ringholm* (s)
till statsminister Fredrik Reinfeldt (m)

2007/08:478 Tillämpningen av offentlighetsprincipen

av *Berit Andnor* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

2007/08:479 Ökad kontroll av jordbruksstödet

av *Carina Adolfsson Elgestam* (s)
till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 11 mars.

14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 7 mars

2007/08:917 Uppmärksammande av Roskildefreden

av *Christin Hagberg* (s)
till statsminister Fredrik Reinfeldt (m)

2007/08:918 Förtroendeuppdrag och a-kassa

av *Ann-Christin Ahlberg* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2007/08:919 Konsumentinformation om djurförhållanden

av *Solveig Hellquist* (fp)
till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2007/08:920 Inblandning av rapsoljebaserad biodiesel, RME, i all diesel

av *Staffan Danielsson* (c)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2007/08:921 Regionfrågan och frivilligheten

av *Tobias Krantz* (fp)
till statsrådet Mats Odell (kd)

2007/08:922 Integritet och kommittéer

av *Annie Johansson* (c)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:923 Utebliven ersättning från regeringen till Söderhamns kommun

av *Åsa Lindestam* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:924 Arbetsmarknadspolitikens konsekvenser

av *Anneli Särnblad* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

Prot. 2007/08:75
7 mars

2007/08:925 Besked om kostnaderna för insatsen i Tchad

av *Åsa Lindestam* (s)

till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2007/08:926 Överlåtelse av föräldrapenning

av *Ulf Nilsson* (fp)

till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2007/08:927 Design för alla

av *Inger Davidson* (kd)

till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2007/08:928 Remissbehandling av Sikas utredningar

av *Karin Svensson Smith* (mp)

till finansminister Anders Borg (m)

2007/08:929 Yrkeschaufförers kör- och vilotider

av *Lena Asplund* (m)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 11 mars.

15 § Kammaren åtskildes kl. 12.24.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början till och med 8 §
anf. 35 (delvis) och

av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

1 § Återkallelse av motion	1
2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
3 § Hänvisning av ärende till utskott	2
4 § Svar på interpellation 2007/08:380 om storbanker och fondsparande	2
Anf. 1 Statsrådet MATS ODELL (kd)	2
Anf. 2 BO BERNHARDSSON (s)	4
Anf. 3 Statsrådet MATS ODELL (kd)	5
Anf. 4 BO BERNHARDSSON (s)	6
Anf. 5 Statsrådet MATS ODELL (kd)	7
Anf. 6 BO BERNHARDSSON (s)	7
Anf. 7 Statsrådet MATS ODELL (kd)	8
5 § Svar på interpellationerna 2007/08:407 och 412 om bostadsbyggandet	9
Anf. 8 Statsrådet MATS ODELL (kd)	9
Anf. 9 CARINA MOBERG (s)	10
Anf. 10 BÖRJE VESTLUND (s)	11
Anf. 11 Statsrådet MATS ODELL (kd)	12
Anf. 12 CARINA MOBERG (s)	13
Anf. 13 BÖRJE VESTLUND (s)	14
Anf. 14 Statsrådet MATS ODELL (kd)	15
Anf. 15 CARINA MOBERG (s)	16
Anf. 16 BÖRJE VESTLUND (s)	16
Anf. 17 Statsrådet MATS ODELL (kd)	16
6 § Svar på interpellation 2007/08:430 om regeringens utnämningspolitik	17
Anf. 18 Statsrådet MATS ODELL (kd)	17
Anf. 19 EVA-LENA JANSSON (s)	19
Anf. 20 Statsrådet MATS ODELL (kd)	20
Anf. 21 EVA-LENA JANSSON (s)	21
Anf. 22 BÖRJE VESTLUND (s)	21
Anf. 23 Statsrådet MATS ODELL (kd)	22
Anf. 24 EVA-LENA JANSSON (s)	23
Anf. 25 BÖRJE VESTLUND (s)	24
Anf. 26 Statsrådet MATS ODELL (kd)	24
7 § Svar på interpellation 2007/08:391 om föräldrar som inte orkar med sin föräldraroll	25
Anf. 27 Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	25
Anf. 28 MONICA GREEN (s)	26
Anf. 29 Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	27
Anf. 30 MONICA GREEN (s)	28
Anf. 31 Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	29
Anf. 32 MONICA GREEN (s)	30
Anf. 33 Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	30

8 § Svar på interpellation 2007/08:417 om länsstyrelsernas tillsynsansvar för barn och ungdomar	31
Anf. 34 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	31
Anf. 35 MONICA GREEN (s).....	32
Anf. 36 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	33
Anf. 37 MONICA GREEN (s).....	33
Anf. 38 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	34
Anf. 39 MONICA GREEN (s).....	35
Anf. 40 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	36
9 § Svar på interpellation 2007/08:414 om beredning av betänkande SOU 2007:9.....	36
Anf. 41 Statsrådet EWA BJÖRLING (m).....	36
Anf. 42 BJÖRN VON SYDOW (s).....	37
Anf. 43 Statsrådet EWA BJÖRLING (m).....	38
Anf. 44 BJÖRN VON SYDOW (s).....	39
Anf. 45 Statsrådet EWA BJÖRLING (m).....	39
Anf. 46 BJÖRN VON SYDOW (s).....	40
Anf. 47 Statsrådet EWA BJÖRLING (m).....	41
10 § Svar på interpellation 2007/08:418 om konvention om våld mot kvinnor	41
Anf. 48 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp).....	41
Anf. 49 CARINA HÄGG (s).....	44
Anf. 50 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp).....	45
Anf. 51 CARINA HÄGG (s).....	46
Anf. 52 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp).....	47
Anf. 53 CARINA HÄGG (s).....	48
Anf. 54 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp).....	49
11 § Svar på interpellation 2007/08:419 om samlingslokalernas roll för demokratin	49
Anf. 55 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp).....	49
Anf. 56 NIKOS PAPADOPOULOS (s).....	50
Anf. 57 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp).....	51
Anf. 58 NIKOS PAPADOPOULOS (s).....	51
Anf. 59 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp).....	52
Anf. 60 NIKOS PAPADOPOULOS (s).....	53
Anf. 61 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp).....	53
12 § Bordläggning.....	54
13 § Anmälan om interpellationer	54
14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	55
15 § Kammaren åtskildes kl. 12.24.	56

